

สารนิพนธ์

เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทจีน จากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home

โดย

นางสาวลักขณา ไชยสง

รหัสนักศึกษา 05580625

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

สารนิพนธ์

เรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทจีน จากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home

โดย

นางสาวลักขณา ไชยสง

รหัสนักศึกษา 05580625

สารนิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต

สาขาวิชาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

ปีการศึกษา 2561

ลิขสิทธิ์ของอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยสกลนคร

ชื่อสารนิพนธ์	ภาพสะท้อนสังคมชนบทจีนจากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home
ผู้เขียน	นางสาวลักขณา ไชยสง
อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์	ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรสรเสริญ สันติธัญวงศ์
สาขาวิชา	เอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์
ปีการศึกษา	2561

บทคัดย่อ

สารนิพนธ์เรื่องภาพสะท้อนสังคมชนบทจีนจากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสภาพสังคมชนบท รวมถึงศึกษาคุณค่าของวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในสังคมชนบทของประเทศจีนในช่วงกลางทศวรรษที่ 50 โดยใช้แนวคิดทั้งก่อนและหลังการเข้ามาของแนวคิดแบบสังคมนิยม โดยศึกษาจากเรื่องราวและเหตุการณ์ที่ปรากฏในภาพยนตร์

ผลการศึกษาพบว่า แม้ว่าประเทศจีนจะเปลี่ยนแปลงไปสู่ระบบการปกครองแบบสังคมนิยม แต่สำหรับในพื้นที่ชนบทที่ห่างไกลกลับยังมีแบบแผนในการดำเนินชีวิตแบบดั้งเดิมอยู่มาก ดังจะเห็นได้จากระบบคอมมูนกับวิถีชีวิตของชาวบ้านในชนบทที่มีความสอดคล้องกันโดยเฉพาะในระยะแรกคือ มีการแบ่งปันทรัพยากรในหมู่บ้านร่วมกัน แต่ในเวลาต่อมาชนบทรวมนิยมประเพณีในเรื่องความเชื่อ และความคิดของชาวบ้านเริ่มเปลี่ยนแปลงไป หันมาเน้นหลักการความคิดแบบสังคมนิยมที่เน้นประโยชน์ส่วนรวมและลดความฟุ้งเฟ้อมากขึ้น เห็นได้จากประเพณีแบกศพกลับบ้านที่ถูกกลดทอนรูปแบบพิธีกรรมให้เรียบง่ายยิ่งขึ้น

คำสำคัญ : สังคมชนบท, สังคมนิยม, ภาพยนตร์, ประเทศจีน

กิตติกรรมประกาศ

สารนิพนธ์เรื่องภาพสะท้อนสังคมชนบทจีน จากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home สามารถสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี เนื่องจากความกรุณาของ ผู้ช่วยศาสตราจารย์สรเสริญ สันติธัญวงศ์อาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เล่มนี้ ที่ได้สละเวลาอันมีค่าเพื่อมาให้คำแนะนำแก่ผู้วิจัย ในการดำเนินวิจัยให้มีเนื้อหาถูกต้องและสมบูรณ์ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอขอบคุณเป็นอย่างยิ่งไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบคุณคุณพ่อคุณแม่ และครอบครัว ผู้ซึ่งเป็นกำลังใจตลอดการดำเนินวิจัยและให้การสนับสนุนในทุกเรื่องจนทำให้งานวิจัยครั้งนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี ตลอดจนขอขอบคุณเพื่อนทุกคนที่ให้คำปรึกษา ให้กำลังใจ และช่วยเหลือในการดำเนินงานวิจัยในครั้งนี้จนสำเร็จเป็นสารนิพนธ์ที่สมบูรณ์

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณคณาจารย์ คณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากรทุกท่าน ที่มอบความรู้ให้แก่ผู้ทำวิจัยตลอดระยะเวลา 4 ปี ตลอดจนให้คำแนะนำจนทำให้สารนิพนธ์เล่มนี้ลุล่วงไปได้ด้วยดี หากสารนิพนธ์เล่มนี้มีข้อผิดพลาดประการใดผู้วิจัยต้องขอภัยไว้ ณ ที่นี้ด้วย

ลักขณา ไชยสง

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อ.....	ข
กิตติกรรมประกาศ.....	ค
สารบัญ.....	ง
บทที่	
1 บทนำ.....	1
ที่มาและความสำคัญ.....	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	2
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	3
ขอบเขตการศึกษา.....	3
2 หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	4
เอกสารเกี่ยวกับภาพยนตร์.....	4
เอกสารเกี่ยวกับสภาพสังคมชนบท.....	7
เอกสารเกี่ยวกับการปฏิวัติ.....	9
เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อของประเทศจีน.....	10
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	13
3 สังคมจีนในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม.....	17
สังคมจีนก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม.....	17
สังคมจีนในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม.....	19
สังคมจีนหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม.....	25
4 ภาพสะท้อนสังคมชนบทจีน จากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home.....	27
การเมือง การปกครอง.....	27
เศรษฐกิจ.....	28
โลกทัศน์และวิถีชีวิต.....	29
พิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ.....	32
5 สรุปผลการศึกษา.....	34
การเมือง.....	34
เศรษฐกิจ.....	34
โลกทัศน์และวิถีชีวิต.....	35

บทที่	หน้า
พิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ.....	35
บรรณานุกรม.....	37
ประวัติผู้วิจัย.....	40

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

สังคมประกอบด้วยกลุ่มคนที่อาศัยอยู่ในอาณาบริเวณเดียวกัน มีการกระทำภายใต้บรรทัดฐานเดียวกัน มีความรู้สึกเป็นพวกเดียวกัน และร่วมมือในการทำกิจกรรมต่างๆ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้คนในสังคม ในสังคมชนบทประชากรส่วนใหญ่จะมีอาชีพเกี่ยวกับการเกษตร อาทิ อาชีพปลูกข้าว ทำไร่ เป็นต้น ขึ้นอยู่กับสภาพแวดล้อมของแต่ละพื้นที่ ซึ่งวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบทจะมีการสืบทอดกันมารุ่นสู่รุ่น โดยสะท้อนผ่านวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การดำรงชีวิต และความคิดของผู้คน สิ่งเหล่านี้ได้กลายเป็นรากฐานที่สำคัญทางวัฒนธรรมในหลายสังคม

สังคม วิถีชีวิต และวัฒนธรรมสะท้อนออกมาผ่านศิลปะที่หลากหลายรูปแบบหนึ่งในนั้นคือภาพยนตร์ ปัจจุบันภาพยนตร์มีอิทธิพลต่อการรับรู้ของผู้คนเป็นอย่างมาก ภาพยนตร์สามารถเสนอให้เห็นเนื้อหาสาระ เรื่องราวการดำเนินชีวิต รวมถึงเป็นตัวแทนบ่งบอกถึงความเป็นอยู่ของผู้คนในสังคม กล่าวคือภาพยนตร์สามารถสื่อเรื่องราวต่างๆออกมาให้ผู้ชมรับรู้ซึ่งเป็นเรื่องราวที่ไม่ได้เกิดจากจินตนาการ แต่เป็นภาษาภาพที่ผ่านการศึกษาค้นคว้าข้อมูลความต้องการของเนื้อหาเหล่านั้นมาแล้ว หรืออาจจะเป็นเรื่องราวที่เหนือความเป็นจริงแต่ก็ยังมีข้อมูลใดข้อมูลหนึ่ง ทำให้ภาพยนตร์สามารถบันทึกเหตุการณ์ที่มีคุณค่าต่อการศึกษาได้ ในยุคที่โลกเริ่มมีการพัฒนาผู้คนทั่วโลกสามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆได้อย่างลึกซึ้ง ภาพยนตร์ก็เปรียบเสมือนเครื่องย้อนเวลา ดำรงที่เคลื่อนไหวได้ หรือแม้แต่เครื่องมือที่สามารถหมุนโลกให้คนที่อยู่จากที่แห่งใดแห่งหนึ่งในโลกใบนี้ ได้รับรู้เรื่องราวของพื้นที่อีกแห่งหนึ่งของโลก นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังเป็นสื่อศิลปะอย่างหนึ่งที่สามารถสื่อถึงผู้คนได้ทุกกลุ่ม โดยเฉพาะเจาะจงถึงคนกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ดังนั้นไม่ว่าผู้คนเหล่านั้นจะชมภาพยนตร์ด้วยจุดประสงค์ใด แต่ท้ายที่สุดแล้วก็สามารถเข้าใจถึงสิ่งที่ภาพยนตร์ต้องการสื่อได้ผ่านศิลปะการเล่าเรื่องที่ชวนติดตาม การแฝงนัยยะต่างๆ และเพลงประกอบฉาก

หากพูดถึงประเทศที่มีรากฐานวัฒนธรรมที่ยิ่งใหญ่ในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้คงปฏิเสธที่จะกล่าวถึงประเทศจีนไม่ได้เพราะว่าประเทศจีนเป็นประเทศที่มีรากฐานทางวัฒนธรรมที่เก่าแก่และยาวนาน ทั้งในด้านศิลปะ ศาสนา ขนบธรรมเนียมประเพณี ความคิดความเชื่อ รวมถึงวิถีชีวิต สิ่งเหล่านี้ได้สื่อสารออกมาให้คนทั่วโลกได้เห็นหลากหลายรูปแบบทั้งในด้านศิลปะและภาพยนตร์ผลงานภาพยนตร์โดย

ฝีมือผู้กำกับชาวจีนหลายต่อหลายเรื่องโด่งดังในระดับนานาชาติจากการนำเสนอเรื่องราวที่ลึกซึ้งและมีนัยยะเกี่ยวกับสภาพสังคมจีนที่มีประวัติศาสตร์อันยาวนาน มีวัฒนธรรมอันยิ่งใหญ่ รวมถึงวิถีชีวิตของผู้คนที่ดำเนินผ่านบริบททางสังคมที่มีทั้งความเชื่อและระเบียบแบบแผนที่เคร่งครัด ทำให้ภาพยนตร์ของประเทศจีนเป็นหนึ่งในภาพยนตร์ที่มีความน่าสนใจและมีคุณค่า อาทิ ภาพยนตร์เรื่อง The Road Home โดยผู้กำกับชื่อดัง จางอิ๋หมว

ภาพยนตร์เรื่อง The Road Home ของจาง อิ๋หมว เป็นอีกหนึ่งผลงานที่ได้รับความสนใจในระดับนานาชาติ ในปี ค.ศ. 2000 ภาพยนตร์เรื่องนี้ได้รับรางวัลหมีทองคำ สาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยมจากเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี ความน่าสนใจประการแรกของภาพยนตร์เรื่อง The Road Home คือ เป็นการสะท้อนวิถีชีวิตของผู้คนผ่านเรื่องราวที่เรียบง่าย จากการเล่าเรื่องราวความรักของพ่อซึ่งเป็นครูหนุ่มที่ถูกส่งมาสอนหนังสือในหมู่บ้าน กับแม่ซึ่งเป็นสาวชาวบ้านธรรมดา ตั้งแต่วัยหนุ่มสาวจนถึงวัยชราและตายผ่านลูกชายในระหว่างเรื่องราวความรักของทั้งคู่ที่ค่อย ๆ เป็นค่อย ๆ ไปได้สอดแทรกวิถีชีวิตที่เรียบง่ายของคนในชนบท สภาพสังคม และวัฒนธรรมที่มีทั้งวัฒนธรรมหลักของประเทศ และวัฒนธรรมเฉพาะของหมู่บ้านในเวลานั้นได้อย่างสมบูรณ์ ประการที่สอง คือ สะท้อนให้เห็นถึงการเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนผ่านของสังคมตั้งแต่ระยะแรกของการปกครองด้วยระบบสังคมนิยม จนกระทั่งการพัฒนาประเทศให้เจริญขึ้นผ่านการเดินทาง การศึกษา ความคิด ความเชื่อ วัฒนธรรม รวมถึงความรู้สึกร่วมของคนในสังคมที่เปลี่ยนไปจากรากฐานเดิม นอกจากนี้มีการเล่าเหตุการณ์ผ่านเทคนิคการใช้สี ทำให้สามารถกระตุ้นอารมณ์ของผู้ชมให้คล้อยตามเรื่องราวได้เป็นอย่างดี ภาพยนตร์เรื่องนี้จึงเป็นภาพยนตร์ที่ครบทั้งคุณค่าและอารมณ์ความรู้สึก

จากความน่าสนใจทั้งสองประการที่กล่าวไปข้างต้นนี้ คือ การเล่าเหตุการณ์ของภาพยนตร์ที่แฝงนัยยะต่างๆเกี่ยวกับวิถีชีวิต สังคม วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงและการเปลี่ยนผ่านของสังคมจีน รวมถึงเทคนิคการเล่าเรื่องที่ผู้กำกับพยายามจะสื่อสารให้ผู้ชมรับรู้ ผู้ศึกษาจึงสนใจอยากศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบทจีนจากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home เพื่อให้เกิดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งถึงวิถีชีวิตในช่วงเวลานั้น

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1.2.1 เพื่อศึกษาวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสภาพสังคมชนบทของประเทศจีนในช่วงกลางทศวรรษที่ 50 ที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง The Road Home

1.2.2 เพื่อศึกษาคุณค่าของวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในสังคมชนบทของประเทศจีนที่ปรากฏในภาพยนตร์เรื่อง The Road Home

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.3.1. ทำให้ทราบถึงวิถีชีวิต วัฒนธรรม และสภาพสังคมชนบทของประเทศไทยในช่วงกลางทศวรรษที่ 50

1.3.2. ทำให้ทราบถึงคุณค่าของวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมในสังคมชนบท

1.4 ขอบเขตการศึกษา

ศึกษาวิถีชีวิตของผู้คนในสังคมชนบทจีนในช่วงกลางทศวรรษที่ 50 โดยศึกษาผ่านเรื่องราวจากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home

บทที่ 2

หนังสือและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษาเรื่อง ภาพสะท้อนสังคมชนบทจีน จากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home มีการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยซึ่งมีดังนี้

2.1 เอกสารที่เกี่ยวกับภาพยนตร์

2.1.1 ประวัติผู้กำกับ

ASTVผู้จัดการออนไลน์ (2557) เขียนบทความออนไลน์เรื่อง “หนีชีวิตลำเค็ญ จนเป็นผู้กำกับ จาง อี้โหมว” กล่าวถึงประวัติของจาง อี้โหมวว่า จางอี้โหมวเกิดในปี ค.ศ. 1952 ที่เมืองซีอาน มณฑลชานซี ทางตอนเหนือของประเทศจีน จาง อี้โหมวเติบโตระหว่างยุคของการปฏิวัติวัฒนธรรมจีนในทศวรรษที่ 1960 บิดาของเขาเป็นนายทหารในกองทัพของพรรคก๊กมินตั๋ง ภายใต้การนำของนายพลเจียงไคเช็ค ส่วนที่ชายเป็นทหารในกองทัพ ในสงครามกลางเมืองเมื่อปี ค.ศ. 1949 พรรคก๊กมินตั๋งพ่ายแพ้ต่อพรรคคอมมิวนิสต์จีน ทำให้ชีวิตในวัยเด็กของเขาต้องประสบความลำบาก

ในปี ค.ศ. 1968 จางอี้โหมวต้องไปเป็น “ปัญญาชนอาสาพัฒนาชนบท” ที่อำเภอกัน มณฑลชานซี ซึ่งเป็นบ้านเกิดของเขาตามนโยบายของทางการ แต่ก่อนไปทำงานในโรงงานทอผ้าเย็บนวมยี่ห้อที่ 8 แห่งชานซี เขาตัดสินใจขายเลือดของตัวเองเพื่อหาเงินมาซื้อกล้องถ่ายรูป เพื่อใช้เป็นเครื่องมือหนีรอดจากความลำบาก

ในปี ค.ศ. 1976 เหมา เจ๋อตุงได้ถึงแก่อสัญกรรม ทำให้จาง อี้โหมวได้กลับเข้ามาในเมืองอีกครั้ง เขาสอบเข้าเรียนในคณะถ่ายทำภาพยนตร์ มหาวิทยาลัยภาพยนตร์ปักกิ่ง (北京电影学院) ในปี ค.ศ. 1978 แม้ว่าขณะนั้นเขาจะไม่มีคุณสมบัติในการเข้าสอบ เนื่องจากอายุมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้เขาจึงเขียนจดหมายถึงรัฐมนตรีกระทรวงวัฒนธรรมโดยให้เหตุผลว่าการที่เขาอายุมากกว่าเกณฑ์นั้นเพราะถูกส่งไปใช้แรงงานในช่วงปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นเวลานานถึง 10 ปีทำให้ต้องเสียเวลาในการศึกษาตามระบบหลักสูตรปกติ ทำยที่สุดเขาก็ได้รับอนุมัติเข้าเรียนเป็นกรณีพิเศษ และจบการศึกษาในปี ค.ศ. 1982 ต่อมาจางอี้โหมวได้รับยกย่องเป็น “กลุ่มผู้กำกับรุ่นที่ 5” แห่งสาธารณรัฐประชาชนจีน

จาง อี้โหมวเป็นผู้ริเริ่มใช้เทคนิคใหม่ ๆ และนำภาพยนตร์จีนมาสู่ยุคใหม่ที่ทันสมัยและมีอัตลักษณ์มากขึ้น เขาได้สร้างผลงานที่มีคุณภาพให้กับภาพยนตร์จีนมาอย่างต่อเนื่อง ปัจจุบันผลงานของเขาหลายเรื่องมีชื่อเสียงและได้รับการยอมรับในระดับนานาชาติ งานในยุคแรกของจาง อี้โหมว

เป็นงานที่เต็มไปด้วยสัญลักษณ์สะท้อนประวัติศาสตร์ และรากเหง้าวัฒนธรรมที่มีมายาวนานของชาวจีน จนทำให้ผลงานภาพยนตร์บางเรื่องถูกสั่งห้ามฉายในประเทศจีน เนื่องจากสร้างความไม่พอใจให้กับรัฐบาลจีนเป็นอย่างมาก แต่ถึงอย่างไรผลงานของจาง อี้โหมวกก็ยังคงได้รับการตอบรับอย่างดีในระดับนานาชาติ

2.1.2 ผลงานของจาง อี้โหมวก

HOF (2551) เขียนบทความออนไลน์เรื่อง “มาทำความรู้จักกับจาง อี้โหมวก ผู้กำกับพิธีเปิดโอลิมปิกอันยิ่งใหญ่” กล่าวถึงผลงานของจาง อี้โหมวกว่า จางอี้โหมวกได้ก้าวเข้ามาในวงการภาพยนตร์ครั้งแรกเมื่อต้นทศวรรษ 80 จากการเป็นหนึ่งในทีมงานถ่ายภาพในภาพยนตร์เรื่อง อี้กั๋วเหอปาเก้อ (一个和八个) กำกับโดย จางจวินเจา ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเปิดศักราช “ผู้กำกับรุ่นที่ 5” แห่งแดนมังกร

จาง อี้โหมวกได้เข้ามาทำงานเป็นช่างภาพเต็มตัวในภาพยนตร์เรื่อง หวงถู่ตี้ (黄土地 -Yellow Earth) โดยเงินช่วยเหลือ เขาได้ตกตะกอนความรู้สึกที่เคยผ่านร้อนผ่านหนาวในชนบทและสื่อออกมาผ่านภาพยนตร์เรื่องนี้ อีกทั้งเขาได้ถ่ายทอดอารมณ์ความรู้สึกและแง่มุมของ “ดินเหลือง” ออกมาเป็นภาพได้อย่างลึกซึ้ง ชัดเจน และคมคาย ภาพยนตร์เรื่องหวงถู่ตี้ ได้รับรางวัลโก่ทองคำสาขาถ่ายภาพยอดเยี่ยม ในงานประกาศรางวัลครั้งที่ 5 ซึ่งทำให้จาง อี้โหมวก ก้าวขึ้นเป็นดาวกล้องแถวหน้า

ต่อมาในปี ค.ศ. 1988 ผลงานภาพยนตร์เรื่องแรกของ จาง อี้โหมวกคือเรื่อง ข้าวฟ่างสีเพลิง (Red Sorghum) เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความโหดร้ายรุนแรงในชนบทผ่านมุมมองของจาง อี้โหมวกเขาใช้สีสันพรรณนาเปรียบเทียบความเรียบง่ายกับความเร่าร้อนของการมีชีวิตอยู่ สะท้อนชีวิตแบบดิบ ๆ ธรรมดาที่เหลือเชื่อ ด้วยการใช้ภาษาภาพยนตร์แนวใหม่อย่างมีชั้นเชิง ทำให้ภาพยนตร์เรื่อง “ข้าวฟ่างสีเพลิง” ได้รับรางวัลหมีทองคำสาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยมในเทศกาลหนังเบอร์ลินครั้งที่ 38 ในปี ค.ศ. 1989

ผลงานภาพยนตร์ของจาง อี้โหมวกได้รับกระแสตอบรับที่ดีหลายเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นเรื่อง จูโด่ เธอผิดหรือไม่ (Ju Dou) เรื่องราวที่เกิดขึ้นในโรงย้อมผ้า เป็นผลงานที่ได้แรงบันดาลใจมาจากช่วงที่เขาใช้ชีวิตในโรงงานย้อมผ้า เขาต้องการเสนอให้เห็นถึงความโหดร้ายในชะตากรรมของตัวละครหลักที่ถูกขายให้กับชายแก่ชาติศึกของโรงงานย้อมผ้า ภาพยนตร์เรื่องนี้ยังสะท้อนให้เห็นถึงคติความเชื่อของสังคมจีนชนบทที่มีการกดขี่เรื่องเพศ

ภาพยนตร์เรื่อง ผู้หญิงชิงโคมแดง (Raise The Red Lantern) เป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นอำนาจของผู้ชายในสังคมจีนซึ่งมีอำนาจมากกว่าผู้หญิง ในขณะที่ผู้หญิงต้องยอมรับความแตกต่างของ

อำนาจนี้ ภาพยนตร์เรื่องนี้ถูกสั่งห้ามฉายโดยรัฐบาลจีน แต่กลับได้รับการเสนอชื่อเข้าชิงรางวัล ออสการ์ สาขาภาพยนตร์ต่างประเทศยอดเยี่ยม

ภาพยนตร์เรื่อง เนื้อคำพิพากษา (The Story of QiuJu) เป็นภาพยนตร์ที่บอกเล่าเรื่องราว ของชานาที่เรียกร้องสิทธิให้กับสามีที่ถูกทำร้ายร่างกาย สะท้อนให้เห็นชนชั้นและความไม่เท่าเทียม กันของคนในสังคม

ภาพยนตร์เรื่อง ครูคนใหม่ ได้แก่นี้ก็ดีแล้ว (Not One Less) จาง อี้โหมวได้นำเสนอมุมมอง ของครูในชนบท เป็นเรื่องราวที่สะท้อนให้สภาพสังคมจีนในยุคหนึ่งที่ขาดแคลนบุคลากรครู จนต้องให้ เด็กอายุ 13 มาสอน และต้องดูแลไม่ให้เด็กขาดเรียน และภาพยนตร์เรื่อง ทางเดินแห่งรัก (The Road Home) เป็นภาพยนตร์รักโรแมนติก ที่สะท้อนให้เห็นสังคมชนบทผ่านเรื่องราวความรัก ของคู่รักคู่หนึ่ง ระหว่างทางความรักของหนุ่มสาวคู่นี้ยังแฝงไปด้วยวัฒนธรรม ความเชื่อ และวิถีชีวิต ของคนในชนบทจีน อีกทั้งยังแสดงให้เห็นถึงสังคมจีนในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง ทำให้ภาพยนตร์เรื่องนี้ ได้รับรางวัลหมีทองคำ สาขาภาพยนตร์ยอดเยี่ยม จากเทศกาลภาพยนตร์นานาชาติเบอร์ลิน ประเทศเยอรมนี

นอกจากผลงานกำกับภาพยนตร์แล้วยังมีผลงานกำกับโฆษณา และผลงานสร้างสรรค์ หลากหลาย อาทิ ละครเพลง ภูหลันตัว (图兰朵) การแสดงท่ามกลางธรรมชาติป่าเขาลำเนาไพร อย่างอลังการเรื่อง อี้นเซียง-หลิวซันเจีย (印象-刘三姐) ที่ได้รับความนิยมอย่างสูงมาก ตลอดจนการ กำกับบัลเลต์สไตล์จีนเรื่อง ผู้หญิงคนที่ 4 ซิงโคมแดง ในปี ค.ศ. 2001

จาง อี้โหมวยังได้รับเกียรติให้เป็นผู้กำกับหนังโฆษณาชุด New Beijing, New Olympic ซึ่ง ทางการจีนใช้สำหรับเสนอตัวเป็นเจ้าภาพโอลิมปิกประจำปี ค.ศ.2008 และ การแสดงระบำโคมแดง และเพลงม่อลี่ฮวา (茉莉花) หรือดอกมะลิ เมื่อวันที่ 30 สิงหาคม ปี ค.ศ. 2004 เพื่อใช้ในพิธีปิดกีฬา โอลิมปิกที่กรุงเอเธนส์

นารา มิเตอร์ (2554) เขียนหนังสือเรื่อง “Modern China” แปลโดย กิตติพงศ์ สนิธิ สัมพันธ์ กล่าวถึงบทบาทของภาพยนตร์จีนในศตวรรษที่ 20 ว่าภาพยนตร์เข้ามาในประเทศจีนอย่างรวดเร็ว โดยประเทศจีนได้พัฒนาอุตสาหกรรมภาพยนตร์ของตัวเองอย่างทรงพลัง ภาพยนตร์ ในประเทศจีนถูกใช้เป็นเครื่องมือโฆษณาชวนเชื่อของรัฐบาล โดยเฉพาะในยุคของเหมา เจ๋อตุง อาทิ ในช่วงเวลาสงครามเป็นภาพสะท้อนความแตกแยกที่เกิดขึ้นในจีน ทำให้เกิดภาพยนตร์แนว ชาตินิยมขึ้นในพื้นที่ที่ฝ่ายชาตินิยมมีอำนาจ ต่อมาในยุคการปฏิรูปจึงได้เกิดภาพยนตร์แนวใหม่ขึ้น โดยกลุ่มคนที่รู้จักกันในนาม “รุ่นที่ 5” ของผู้สร้างภาพยนตร์ที่เป็นการสะท้อนสังคม และการนำเสนอ วัฒนธรรมของจีนอย่างมีนัยยะ นอกจากนี้ยังได้กล่าวถึงภาพยนตร์ของจางอี้โหมว ว่าเป็นภาพยนตร์ เล่าเรื่องราวที่เกิดขึ้นในช่วงเวลาก่อนหน้าพรรคคอมมิวนิสต์ และประณามนิสัยแบบศักดินาอาทิ การมีเมียช้อย รวมถึงสะท้อนให้เห็นความคลุมเครือในสังคมจีนยุคปัจจุบัน ผ่านการใช้สัญลักษณ์หรือ

นัยยะต่างๆ อาทิ ฉากสุดท้ายของภาพยนตร์เรื่อง Judo แสดงให้เห็นความโกลาหลซึ่งเกิดในโรงงานทอผ้า โดยมีสีแดง (สัญลักษณ์) หกกระจายไปทั่ว ภาพยนตร์เรื่อง The Story of Qiu Ju ที่อธิบายถึงชีวิตในชนบทที่ละเอียดลออและสามารถตีความได้หลากหลาย สะท้อนให้เห็นการปะทะกันระหว่างความเป็นจีนสมัยใหม่กับวิถีชีวิตภายใต้ระบอบที่ไม่แน่ใจในอัตลักษณ์และเป้าหมายของคน นอกจากนี้ ภาพยนตร์ของจาง อี้หมว ได้ผนวกการแสดงศิลปะอันน่าทึ่งไว้ในภาพยนตร์ ซึ่งเป็นการใช้สื่อกระแสหลักเพื่อเผยแพร่มุมมองต่างๆ ของวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน อย่างเช่นในภาพยนตร์เรื่อง Hero

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับภาพยนตร์ทำให้ผู้วิจัยทราบถึงประวัติและผลงานของจาง อี้หมว คือ ช่วงชีวิตของเขาที่ผ่านมาตั้งแต่เด็กโดยชีวิตของเขาผูกพันกับการเมืองของจีนตั้งแต่ยุคก่อนการปฏิวัติ เนื่องจากมีบิดาและพี่ชายเป็นสมาชิกพรรคก๊กมินตั๋งอีกทั้งช่วงการปฏิวัติเขาเองก็ได้รับผลกระทบจากเหตุการณ์ในครั้งนั้นทำให้เมื่อจาง อี้หมว ได้เป็นสมาชิกรุ่นที่ 5 ในการทำภาพยนตร์แนวใหม่ ภาพยนตร์ของเขาทุกเรื่องจึงมักจะเป็นภาพยนตร์ที่สะท้อนสังคม และนำเสนอวัฒนธรรมจีนอย่างมีนัยยะและสัญลักษณ์ต่าง ๆ ผ่านการใช้สีในการเล่าเรื่องโดยภาพยนตร์หลายเรื่องของเขาจะสื่อให้เห็นสภาพสังคมจีนก่อนเปลี่ยนการปกครองเป็นระบบสังคมนิยม และประณามสังคมศักดินา อาทิ ความไม่เท่าเทียมกัน การกดขี่เรื่องเพศ การใช้อำนาจ รวมถึงเรื่องราวที่สะท้อนให้เห็นวัฒนธรรมผ่านการดำเนินชีวิตและเหตุการณ์ในสังคม

2.2.เอกสารเกี่ยวกับสภาพสังคมชนบท

ดำรงค์ ฐานดี (2544) เขียนหนังสือเรื่อง “สังคมและวัฒนธรรมจีน” กล่าวถึงสภาพสังคมชนบทว่า ก่อนการปฏิรูป (ค.ศ. 1966-1976) สังคมจีนเป็นสังคมเกษตรกรรมที่ผู้นำให้ความสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบทและยกระดับวัฒนธรรมของชาวไร่ มีการผลิตแบบคอมมูนและได้รับค่าตอบแทนเพียงพอกับการใช้ชีวิตเรียบง่ายแต่ค่อนข้างมีวัฒนธรรม โดยมีนักศึกษาปัญญาชนจากในเมืองเข้ามาช่วยสอนการเขียนการอ่าน และมีหมอเท้าเปล่าคอยดูแลชาวบ้านในชนบท แต่ภายหลังการปฏิรูป สังคมก็เปลี่ยนไปเป็นสังคมนิยมแบบจีน โดยมุ่งกระตุ้นพลังการผลิตด้วยการให้คนรับผิดชอบส่วนตัว มีส่วนได้ส่วนเสียกับทุกสิ่งทุกอย่างที่ตนทำและรับผิดชอบอยู่ ผู้คนจึงเริ่มสร้างความมั่นคงให้กับตนเองด้วยวิธีการต่างๆ

ทวีป วรดิлок (2545) เขียนหนังสือเรื่อง “ชีวิตของผู้สร้างจีนใหม่ เหมาเจ๋อตุง ฮองแต๋นักรปฏิวัติ” กล่าวถึงสังคมชนบทก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรมว่า ชีวิตในชนบทต้องแบกรับภาระจากตัวเมืองเอาไว้ สิ่งสำคัญอันดับแรกก็คือ เป็นแหล่งสะสมทุนจากพัฒนาการขั้นตอนต่อไปของเศรษฐกิจ อีกทั้งยังชวานายังไม่สามารถหนีสภาพชีวิตอันตกต่ำและด้วยกว่าชาวเมือง ชีวิตระหว่างชาวเมืองกับชาวชนบทนั้นมีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ชวานายังไม่มีสิทธิตามกฎหมายที่จะอพยพโยกย้ายถิ่นไปยังเมืองต่าง ๆ ได้ ทำให้ยิ่งเกิดความยากลำบากแก่การพัฒนาเมืองและชนบท

วรศักดิ์ มหัทธโนบล (2549) เขียนหนังสือเรื่อง “ศตวรรษจีน : หลากแง่มุมจีนแผ่นดินใหญ่ในห้วงรอยต่อของศตวรรษ” กล่าวถึงชนบทในความคิดของเหมา เจ๋อตุง มองว่าชนบทเป็นแหล่งรวมของคนส่วนใหญ่ในประเทศ โดยเฉพาะบรรดาชนชั้นชาวนาซึ่งเป็นจุดเชื่อมโยงสายสัมพันธ์กับพรรคคอมมิวนิสต์ เหมา เจ๋อตุงเรียกร้องให้นักศึกษา ปัญญาชนและนักวิชาการลงไปสู่ชนบท ใช้ชีวิตร่วมกับชาวนา ชาวไร่ เพื่อขัดเกลาตัวเองให้รู้จักคุณค่าความเหนียวยากของชนชั้นนี้ ซึ่งเหมามองว่าเป็นการตัดแปลงทางชนชั้นไปในตัว

เฟย เสี่ยวทง (2553) เขียนหนังสือเรื่อง “พื้นถิ่นแผ่นดินจีน” แปลโดย พรชัย ตระกูลวรานนท์ กล่าวถึงสังคมชนบทจีนว่า รากฐานของสังคม คือ ชนบท สังคมแบบอื่น ๆ ล้วนมาจากชนบท แต่สังคมชนบทก็ยังคงรักษาลักษณะความเป็นสังคมชนบทเอาไว้ การดำรงชีวิตของคนชนบทมาจากดิน นั่นคือ การทำสิกรรม เทพเจ้าที่ศักดิ์สิทธิ์ที่สุดในชนบทจีนคือ ภูตี่ เทพเจ้าแห่งผืนดิน มีความเชื่อว่า ภูตี่และภรรยาคอยดูแลทุกอย่างเกี่ยวกับชีวิตชนบท และเป็นสัญลักษณ์แห่งผืนดิน ขนาดของชุมชนในชนบทมีทั้งขนาดเล็กและขนาดใหญ่ ชุมชนชนบทที่เล็กที่สุดอาจมีแค่ครัวเรือนเดียวเท่านั้น ในชนบทจีนจะพบชุมชนที่มีลักษณะดังกล่าวนี้้อย่างมาก อาจจะมีพบในบริเวณภูเขาของมณฑลเสฉวน แต่ชาวนาส่วนใหญ่จะรวมกลุ่มอาศัยกันเป็นหมู่บ้าน ซึ่งการอาศัยกันเป็นหมู่บ้านคือแบบแผนที่มีอิทธิพลต่อธรรมชาติของสังคมชนบทจีน

สังคมชนบทจีนมีความเป็นเอกเทศเนื่องจากผู้คนในสังคมไม่เดินทางไปยังสถานที่ที่ไกลออกไป และไม่ติดต่อกับพื้นที่ภายนอกบ่อยนัก ทำให้ผู้คนมีความรู้เพียงสิ่งที่มีอยู่ในถิ่นฐานของตนเองเท่านั้น อีกทั้งสังคมชนบทยังเป็นสังคมที่คนอาศัยอยู่ตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตายในพื้นที่เดียวกัน และเป็นสถานที่ที่คนคิดว่าเป็นวิถีชีวิตปกติธรรมดา กลายเป็นแบบแผนเฉพาะของรูปแบบความสัมพันธ์ ทุกอย่างในสังคมเป็นเรื่องธรรมดาสามัญและคุ้นชิน จนทำให้เกิดเป็นความคุ้นเคยกันในหมู่ผู้คนในสังคมและนำไปสู่ความไว้วางใจกันของคนในชนบท ซึ่งมีพื้นฐานที่มั่นคง และฝังรากอยู่ในบรรทัดฐานทางชนบทประเพณี

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับสังคมชนบททำให้ผู้วิจัยทราบถึงลักษณะของวิถีชีวิตและความสำคัญของสังคมชนบท สังคมชนบทจีนนั้นเป็นรากฐานของสังคมใหญ่ เนื่องจากเป็นสังคมที่เป็นบ่อเกิดของวัฒนธรรม และขนบธรรมเนียมประเพณีจากการดำเนินชีวิตของผู้คนในสังคม ในสมัยที่ประเทศจีนปกครองโดยเหมา เจ๋อตุง เขาได้ให้ความสำคัญกับชนบทมาก เนื่องจากชนชั้นที่เยาะที่สุดคือ ชนชั้นชาวนา มีความเชื่อมโยงกับระบบแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์ จึงมีการส่งปัญญาชน นักศึกษา และนักวิชาการมาศึกษาวิถีชีวิตในชนบท สังคมชนบทในยุคก่อนการปฏิรูปเป็นสังคมที่มีการใช้ชีวิตกันอย่างเรียบง่ายในระบบเศรษฐกิจแบบคอมมิวนิสต์ แต่เมื่อสังคมจีนเปลี่ยนเป็นรูปแบบสังคมนิยมจีนทำให้รูปแบบการผลิตเปลี่ยนไป ส่งผลให้คนในชนบทเริ่มแสวงหาความมั่นคงให้กับตัวเองมากขึ้น

2.3 เอกสารเกี่ยวกับการปฏิวัติ

ไพศาล สุริยะวงศ์ไพศาล (2549) เขียนหนังสือเรื่อง “คิดแบบเอเชียว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรม” กล่าวถึงการปฏิวัติวัฒนธรรมของประเทศจีนว่าเป็นการทำลายล้างมรดกโบราณของจีน เนื่องจากการปฏิวัติวัฒนธรรมซึ่งนำโดยเหมา เจ๋อตุงได้สร้างความเสียหายต่อจิตวิญญาณ และความนึกคิดที่มีต่อประวัติศาสตร์ของชาวจีน โดยเหมา เจ๋อตุงคิดว่าหลักสังคมนิยมดีกว่าหลักจริยธรรมขงจื้อ ที่มีมาแต่อดีต จึงปลุกกระดมคนทั้งประเทศโดยเฉพาะกลุ่มเยาวชนหรือเรดการ์ดเพื่อล้มล้างหลักจริยธรรมขงจื้อกับความเชื่อโบราณทั้งพุทธและเต๋า กลุ่มเรดการ์ดได้ทำลายสถานที่ทางศาสนา วัตถุโบราณที่มีคุณค่าทางประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ความเชื่อ และจิตวิญญาณ อีกทั้งยังจับคนที่มีความคิดแตกต่างกับเหมา เจ๋อตุง มาประจาน ทรมาน กุมขัง และฆ่า การกระทำดังกล่าวนับว่าเป็นความสูญเสียทางประวัติศาสตร์ และวัฒนธรรมครั้งยิ่งใหญ่ของชาติจีน ผลจากการปฏิวัติในครั้งนั้นทำให้ชาวจีนส่วนใหญ่ในปัจจุบันขาดที่พึ่งทางจิตใจ หันมาบูชาวัตถุมากขึ้น และมีศีลธรรมน้อยลง

เอมีลี อุและลาร์รี เอ็นเจลมันน์ (2551) เขียนหนังสือเรื่อง “น้ำตาอีเหมา” แปลโดย วิภาดา กิตติโกวิท กล่าวถึงการปฏิวัติวัฒนธรรมว่า การปฏิวัติวัฒนธรรมเริ่มขึ้นตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966-1976 โดยแบ่งเป็น 3 ระยะ ระยะแรกระหว่างปี ค.ศ. 1966-1968 เป็นระยะที่สังคมจีนวุ่นวายมากที่สุดและยังสร้างความเสียหายให้แก่สังคมจีนมากที่สุดในด้านนามธรรมและด้านรูปธรรม มีการทำลายโบราณสถาน รูปบูชา เอกสาร ตำรา และภาพเขียนของลัทธิต่าง ๆ อีกทั้งมีการทำร้ายและฆ่าปัญญาชน อาจารย์ และตัวแทนศาสนาจำนวนมาก ระยะที่สองระหว่างปี ค.ศ. 1969-1971 เป็นการชิงอำนาจในพรรคคอมมิวนิสต์ระหว่างกลุ่มของหลินเปียวกับแก๊งสี่สี่คน โดยหลินเปียวพยายามจะยึดอำนาจจากเหมา เจ๋อตุง และก่อรัฐประหารแต่ก็ไม่สำเร็จ และระยะที่สามระหว่างปี ค.ศ. 1972-1976 เป็นการยึดอำนาจของแก๊งสี่สี่คน มีการวิจารณ์หลินเปียวและขงจื้อเพื่อทำลายความคิดของขงจื้อ รวมถึงวิพากษ์โจวเอีลไหลซึ่งมีอำนาจมากกว่าเหมาเจ๋อตุงในขณะนั้น แต่ก็ไม่ประสบผลสำเร็จ ท้ายที่สุดแล้วแก๊งสี่สี่คนก็โดนตั้ง เสี่ยวผิงโจมตีและสิ้นสุดการปฏิวัติในที่สุด

ศิริพร ดาบเพชร (2556) เขียนหนังสือเรื่อง “ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่จากคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงปัจจุบัน” กล่าวถึงความพยายามในการฟื้นฟูประเทศของจีนว่า มีนโยบายพัฒนาการเกษตรและอุตสาหกรรมด้วยวิธีการผลิตแบบผสมผสาน มีการตั้งระบบนารวม หรือคอมมูน ซึ่งในชนบทมีระบบคอมมูนมากถึง 26,425 แห่ง โดยเชื่อว่าระบบคอมมูนจะทำให้จีนเป็นคอมมิวนิสต์โดยสมบูรณ์แบบ แต่ท้ายที่สุดแล้วระบบนี้ก็ล้มเหลว เนื่องจากรัฐให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมมากกว่าเกษตรกรรมทำให้ผลผลิตธัญญาหารลดลงส่งผลให้จีนประสบปัญหาขาดแคลนอาหาร ต่อมามีการแก้ปัญหาโดยการเพิ่มแรงจูงใจในการผลิต รวมทั้งการเปิดตลาดนัดในชนบทเพื่อส่งเสริมการผลิตและแลกเปลี่ยนสินค้า ยังมีการกล่าวถึงชนบทในยุคของการปฏิวัติวัฒนธรรมว่าเป็นพื้นที่ที่ผู้ถูกกล่าวหาว่า

เป็นปฏิปักษ์ถูกส่งตัวให้มาทำงานอาทิตั้งหยง และตั้งจื่อฟาง ลูกของเต็ง เสี่ยวผิง ถูกส่งไปตติณสัย และทำงานหนักที่หมู่บ้านชนบทแห่งหนึ่งในมณฑลชานซี ปัญญาชนและนักคิดจำนวนมากก็ถูกส่งมาใช้แรงงานในชนบทเช่นกัน รวมถึงยังเป็นสถานที่ที่ผู้มีพื้นเพจากคนชั้นสูงถูกส่งตัวมาใช้แรงงานและอบรมอุดมการณ์สังคมนิยม นอกจากนี้ยังกล่าวถึงผลจากการปฏิวัติวัฒนธรรมต่อชนบทว่า ชนบทได้รับผลกระทบน้อยกว่าในเมือง เนื่องจากในขณะที่การค้าขายในเมืองหยุดชะงัก แต่ในชนบทกลับมีการผลิตและใช้ชีวิตตามปกติ และในยุคของการพัฒนาประเทศซึ่งมีผู้นำ คือ เต็ง เสี่ยวผิง มีการพัฒนาภาคเกษตรกรรมในชนบททำให้เกิดการพัฒนาพื้นที่ในชนบทไปสู่ความเป็นเมืองมากขึ้น ที่สำคัญคือการยกเลิกระบบคอมมูนและนำระบบความรับผิดชอบมาใช้ ทำให้เกษตรกรมีอิสระและมีแรงจูงใจมากขึ้น นอกจากนี้รัฐบาลยังสนับสนุนให้เกษตรกรสามารถทำและถือครองธุรกิจได้ ทำให้เอกชนมีบทบาทในภาคเศรษฐกิจมากขึ้น สำหรับด้านสังคมส่งผลให้ประชาชนในชนบทมีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น สามารถแสดงความคิดเห็นมากขึ้น และจากการพัฒนาสาธารณูปโภคทำให้ผู้คนในชนบทมีการเดินทางที่สะดวกขึ้น และรับรู้ข่าวสารจากภายนอกได้กว้างขึ้นอีกด้วย แต่ก็ทำให้เกิดปัญหาตามมาคือ ปัญหาการว่างงาน และการขาดแคลนแรงงานในภาคเกษตร เนื่องจากชาวชนบทยังอพยพไปในเมืองเพื่อหางานทำ

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับการปฏิวัติจะเห็นได้ว่า การปฏิวัติวัฒนธรรมในสมัยของเหมา เจ๋อตุงแบ่งได้เป็น 3 ระยะ ระยะที่ได้รับความเสียหายมากที่สุดคือระยะแรก เนื่องจากการช่วงที่มีการทำลายระบบความคิดแบบเก่าทั้งในด้านนามธรรมและรูปธรรมทั้งหมด ทำให้สังคมจีนในยุคนี้เกิดความเสียหายและวุ่นวายเป็นอย่างมาก ผลของการปฏิวัติวัฒนธรรมในครั้งนี้ส่งผลให้คนจีนในรุ่นหลังมีศีลธรรมน้อยลง และทำให้ชนบประเพณีเก่าแก่หลายอย่างสูญหายไป สำหรับการปฏิวัติด้านเศรษฐกิจในช่วงแรกนั้น มีการเปลี่ยนรูปแบบเศรษฐกิจเป็นแบบคอมมูน แต่ก็ล้มเหลวเนื่องจากรัฐบาลให้ความสำคัญกับภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตร ต่อมาในยุคของเต็ง เสี่ยวผิง มีการพัฒนาภาคการเกษตรในชนบทมากขึ้นทำให้เกษตรกรมีแรงจูงใจ และส่งผลต่อชีวิตความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น อีกทั้งยังส่งผลให้ชนบทมีการพัฒนาและผู้คนก็เริ่มอพยพไปนอกเมืองมากขึ้นอีกด้วย

2.4 เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อของประเทศจีน

2.4.1 เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ

ฟรีนัว บรูมฟิลด์ (2532) เขียนหนังสือเรื่อง “ความเชื่อของชาวจีน” แปลโดย หยกแดง กล่าวถึงความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติของคนจีนว่า คนจีนธรรมดาสามัญเชื่อในเรื่องผีสามและสิ่งศักดิ์สิทธิ์อื่น ๆ มากกว่าเรื่องขงจื้อ และไม่เคยมองการแยกสิ่งเหนือจริงออกจากเรื่องของความจริง แม้ว่าจะไม่มีการยอมรับโดยตรงแต่การดำเนินชีวิตล้วนเกี่ยวข้องกับสิ่งลึกลับมองไม่เห็น เมื่อได้รับความโชคร้าย คนจีนก็มักจะไปพึ่งพระ คนทรงเจ้า หรือหมอดู เพื่อสอบถามว่าได้ทำอะไรให้ดวง

วิญญาณโอรสซึ่งเป็นสาเหตุของความโชคร้ายที่เจอจนอาจกล่าวได้ว่าการปฏิบัติต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องดวงวิญญาณและสิ่งเหนือธรรมชาติทั้งหลายคือศาสนาที่แท้จริงของชาวจีน ดังนั้นการกระทำทุกอย่างของชาวจีนจึงอยู่ภายใต้ความเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วยของเทพเจ้า กล่าวคือชาวจีนจะระมัดระวังเรื่องการปฏิบัติที่เหมาะสม เพื่อให้เทพเจ้าพอใจ หรือเพื่อไม่ได้เทพเจ้าโกรธ และทำยี่สุ่ยแล้วก็เพื่อให้สิ่งที่ปฏิบัตินั้นเกิดผลดีที่สุด

การนับถือเทพเจ้าของชาวจีนมีความแตกต่างกันออกไปในแต่ละพื้นที่ สำหรับชาวบ้านในชนบท เทพทั้งหลายมีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันน้อยกว่าผีหรือวิญญาณศักดิ์สิทธิ์ต่าง ๆ อาทิ วิญญาณแห่งพื้นธรณี หินที่มีรูปร่างประหลาด หรือต้นไม้ใหญ่เก่าแก่ เป็นต้น สิ่งเหล่านี้ล้วนมีวิญญาณประจำสิ่งอยู่ทั้งสิ้น

วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง มหาวิทยาลัยครูนานจิง และมหาวิทยาลัยครุอันฮุย (2550) เขียนหนังสือเรื่อง “วัฒนธรรมประเทศจีน” กล่าวถึงพิธีแต่งงานแบบโบราณของจีนที่เกี่ยวข้องกับความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติว่า ส่วนที่สำคัญที่สุดในพิธีการแต่งงานของจีน คือ การกราบไหว้เพื่อแต่งงาน โดยคู่บ่าวสาวจะเดินไปที่โต๊ะสำหรับไหว้ฟ้าดินเพื่อกราบไหว้ฟ้าดิน โดยเจ้าบ่าวอยู่ทางขวา ส่วนเจ้าสาวอยู่ทางซ้าย หันหน้าไปทางโต๊ะไหว้ฟ้าดินและตะโกนว่า “ไหว้ฟ้าดิน” “ไหว้ผู้ใหญ่” และ “ไหว้ซึ่งกันและกัน” คนโบราณเชื่อว่าหลังกราบไหว้ฟ้าดินแล้วก็ถือว่าเป็นสามีภรรยากันอย่างสมบูรณ์ ดังนั้นพิธีกราบไหว้ดังกล่าวจึงถือว่าสำคัญที่สุด

2.4.2 เอกสารเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องลัทธิขงจื้อ

ดำรงค์ ฐานติ (2544) เขียนหนังสือเรื่อง “สังคมและวัฒนธรรมจีน” กล่าวถึงหลักคำสอนของขงจื้อว่า ในช่วงเวลาที่ขงจื้อกำลังศึกษาคำสอนนั้น บ้านเมืองเกิดความวุ่นวายอย่างมาก มีการทำสงครามระหว่างรัฐกันตลอดเวลา ภายในรัฐก็มีการแย่งชิงอำนาจระหว่างผู้นำทางการเมือง ทำให้เหตุการณ์เหล่านี้เป็นบทเรียนแก่ขงจื้อ เขาจึงทุ่มเทให้กับการศึกษาเรื่องราวของอดีตที่ปรากฏในบทกวี ประวัติศาสตร์ กฎหมาย ประเพณี และพิธีกรรมเพื่อหาทางแก้ไขความวุ่นวายในสังคม ขงจื้อค้นพบหลักการพื้นฐานที่จะสามารถจัดระบบชีวิตทุกชั้นตอน โดยจัดระบบการเมืองและสังคมภายใต้ครอบครัวและสำหรับแต่ละบุคคล โดยลักษณะเด่นของขงจื้อ คือ การเน้นจริยธรรมและการสอนให้ลูกศิษย์ที่พร้อมด้วยคุณธรรม

สำหรับคำสอนเกี่ยวกับสังคม ขงจื้อเห็นว่าจุดมุ่งหมายของการเป็นสังคม คือ ความกลมกลืนและความเป็นระเบียบที่เกิดจากการปกครองของนักปราชญ์หรือสุภาพชนที่แท้จริง กล่าวคือสังคมจะสงบสุขได้ต้องมีสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว รัฐ และประเทศซึ่งโยงด้วยคุณธรรม อีกทั้งต้องมีการช่วยเหลือเกื้อกูลกัน เน้นมิตรภาพ และการเคารพเชื่อฟังผู้นำ โดยคุณธรรมที่สำคัญในคำสอนของขงจื้อได้แก่

- 1). เย็น คือการช่วยเหลือซึ่งกันและกันในสังคมอย่างเป็นธรรมชาติ
- 2). อี้ คือความถูกต้องเหมาะสม ที่ทุกคนพึงตระหนักได้
- 3). ความรักพ่อแม่และความรักต่อพี่น้อง คือคุณธรรมที่เกิดจากพื้นฐานครอบครัวสู่สังคม
- 4). ความรักต่อคนอื่น คือความรักที่แสดงออกนอกเหนือจากคนในครอบครัว แต่หมายถึงต่อบุคคลอื่นในสังคม
- 5). มารยาทและพิธีกรรม คือมารยาทที่คนพึงปฏิบัติต่อกันในสังคม

จากคำสอนดังกล่าวที่ล้วนเกี่ยวข้องกับการดำเนินชีวิตของผู้คน ทำให้ลัทธิขงจื๊อมีอิทธิพลต่อการดำรงชีวิตของคนจีนและวัฒนธรรม อีกทั้งยังกลายเป็นรากฐานที่สำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมจีนมาจนถึงปัจจุบัน

วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง มหาวิทยาลัยครุหนานจิง และมหาวิทยาลัยครุอันฮุย (2550) เขียนหนังสือเรื่อง “วัฒนธรรมประเทศจีน” กล่าวถึงขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวจีนที่มีรากฐานจากคำสอนของขงจื๊อว่า ชาวจีนเชื่อว่าการดูแลปรนนิบัติบิดามารดาและคนในครอบครัวถือเป็นบุคคลที่มีความซื่อสัตย์สุจริตและรู้จักบุญคุณผู้อื่น การเคารพต่อผู้อาวุโสถือเป็นอีกหนึ่งคุณธรรมที่สำคัญ เมิ่งจี้กล่าวว่าควรให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสของผู้อื่นเหมือนผู้อาวุโสของตน ทำให้ในประเทศจีนหากบุคคลใดละเลยคุณธรรมข้อนี้ไม่เพียงแต่จะโดนสังคมตำหนิอย่างรุนแรงเท่านั้น อาจจะได้รับกลงโทษตามกฎหมายอีกด้วย และการเคารพต่ออาจารย์ผู้ให้การศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งขนบธรรมเนียมของจีนที่มีมาช้านาน ในสังคมจีนมีคำพูดที่ใช้เคารพยกย่องอาจารย์มากมาย อาทิ “ไม่ว่ารวยจนต้องเคารพอาจารย์” “เป็นอาจารย์วันเดียวนับถือเป็นพ่อไปตลอดชีวิต” เป็นต้น คำกล่าวเหล่านี้ล้วนแสดงถึงการให้ความเคารพและให้เกียรติอาจารย์ทั้งสิ้น ทำให้ประเทศจีนมีการกำหนดวันครูขึ้นเพื่อแสดงความเคารพในอาชีพครู

จากการทบทวนเอกสารเกี่ยวกับความเชื่อของประเทศจีน สรุปได้ว่าผู้คนในชนบทมักเชื่อในสิ่งเหนือธรรมชาติ ทำให้การกระทำทุกอย่างยึดติดอยู่กับสิ่งเหล่านี้ และส่งผลไปถึงพิธีกรรมในการดำเนินชีวิต อาทิ การแต่งงาน เป็นต้น คนจีนยังมีความเชื่อเกี่ยวกับลัทธิขงจื๊อและนำเอาหลักคำสอนในลัทธิมาปฏิบัติจนเกิดเป็นขนบธรรมเนียมที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา โดยคำสอนของขงจื๊อนั้นเรื่องจริยธรรมทั้งต่อตัวบุคคลเองและต่อสังคม ขนบธรรมเนียมสำคัญที่ชาวจีนที่ผู้คนในสังคมนิยมนับถือกัน อาทิ การเคารพผู้อาวุโส และการเคารพต่ออาจารย์ผู้ให้การศึกษา เป็นต้น

2.5 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.5.1 งานวิจัยเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่กำกับโดยจาง อี้โหมว

วิริยา ขาวพัฒนวรรณ (2555) เขียนบทความวิจัยเรื่อง “สงครามนานกิง สิ้นแผ่นดินไม่ไร้เธอ (The Flowers of War) : การจัดวางตัวเองขึ้นใหม่ของจาง อี้โหมว” กล่าวถึงภาพยนตร์ที่กำกับโดยจาง อี้โหมวว่า ภาพยนตร์ของจาง อี้โหมวในช่วงแรกเน้นความยุติธรรมของคนในสังคม และวิพากษ์วิจารณ์สังคมโดยสะท้อนสิ่งที่เกิดขึ้นจริงจากประสบการณ์ในช่วงชีวิตที่ผ่านมา ผลงานภาพยนตร์หลายเรื่องของเขาพูดถึงสภาพชีวิตชนบท อาทิ Red Sorghum ที่บอกเล่าเหตุการณ์ความรุนแรงในชนบทที่รัฐบาลดูแลไม่ทั่วถึง เรื่อง Ju Dou ที่กล่าวถึงการถูกกดขี่ที่เกิดขึ้นในโรงงานทอผ้า สะท้อนถึงการใช้ชีวิตในสังคมที่เราต้องยอมรับกฎระเบียบและวัฒนธรรมของสังคมนั้น ๆ เรื่อง Keep Cool ที่นำเสนอให้เห็นความเจริญสมัยใหม่ได้ทำลายวัฒนธรรมดั้งเดิมของจีน และทำให้คนเมืองเห็นแก่ตัวมากขึ้น ในขณะที่ความมีน้ำใจ การช่วยเหลือเกื้อกูลกันจะพบได้ตามชนบทที่ยังไม่เจริญเท่า นั้น เรื่อง Not One Less นำเสนอให้เห็นถึงความยากลำบากในชนบทที่ห่างไกลความเจริญ รัฐบาลดูแลไม่ทั่วถึง โรงเรียนขาดแคลนครู จนต้องให้เด็กอายุเพียง 13 ปีมาสอนหนังสือเด็ก ๆ เป็นต้น

อลิสสา สุวรรณนที (2558) เขียนรายงานวิจัยเรื่อง “สถานภาพผู้หญิงในสังคมประเพณีผ่านภาพยนตร์เรื่องผู้หญิงคนที่สี่ชิงโคมแดง” กล่าวถึงปรัชญาขงจื้อกับสังคมจีนว่า ประเทศจีนเป็นประเทศที่มีแบบแผนจารีตที่ได้รับการสืบทอดมาอย่างยาวนาน ลัทธิขงจื้อเป็นลัทธิที่ชาวจีนให้ความสำคัญและนำมาปฏิบัติตามเพื่อให้สังคมมีระเบียบ โดยแนวคิดหลักของขงจื้อที่ชาวจีนยึดถือปฏิบัติกันอย่างเคร่งครัดในสังคมประเพณี คือ ความเชื่อในผู้ใหญ่ผู้น้อย เพราะเชื่อว่าหากทุกอย่างมีความเท่าเทียมกันจะยากต่อการจัดการ ลัทธิขงจื้อมีคำสอนเรื่องความสัมพันธ์ของคนในแต่ละขั้นในสังคม กล่าวคือ เมื่อคนในสังคมมีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันก็จำเป็นต้องมีหลักปฏิบัติต่อกัน โดยมีความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 5 ประเภท ได้แก่ 1.ผู้ปกครองกับผู้อยู่ภายใต้การปกครอง 2.บิดามารดากับบุตร 3.สามีภรรยา 4.พี่กับน้อง 5.เพื่อนกับเพื่อน จากคำสอนดังกล่าวทำให้สังคมเกิดความไม่เท่าเทียมกันในด้านต่าง ๆ อาทิ ชนชั้น เพศ เป็นต้น

2.5.2 งานวิจัยที่เกี่ยวกับการปฏิวัติ

ศิริพร ดาบเพชร (2556) เขียนงานวิจัยเรื่อง “แนวคิดของผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงของจีนในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมและสมัยปฏิรูป” กล่าวว่า อุดมการณ์ของผู้นำจีนระหว่างเหมา เจ๋อตุง กับเติ้ง เสี่ยวผิงมีความแตกต่างกันโดยสิ้นเชิงคือ เหมา เจ๋อตุง เน้นหลักการสังคมนิยม ทั้งนโยบายการปฏิวัติตลอดกาล ทฤษฎีความขัดแย้ง และแนวทางการปฏิวัติของชนชั้นกรรมาชีพ เพื่อสร้างสังคมจีนที่

ปราศจากชนชั้นและสร้างความเท่าเทียมอย่างสมบูรณ์ รวมถึงสนใจเรื่องวัฒนธรรมและระบบการเมือง ในขณะที่ตั้ง เสี่ยวผิงเน้นการปฏิบัติจริง ปรับตามสถานการณ์ ไม่ยึดมั่นทฤษฎีหรืออุดมการณ์สังคมนิยมอย่างเคร่งครัด รวมถึงไม่สนใจเรื่องวัฒนธรรม อีกทั้งยังไม่เห็นด้วยกับทฤษฎีความขัดแย้ง แต่มีความคิดเห็นว่าพรรคคอมมิวนิสต์ควรมุ่งเน้นพัฒนาเศรษฐกิจมากกว่าการปฏิวัติสังคมนิยมและการต่อสู้ทางชนชั้น

เหมา เจ๋อตุงให้ความสำคัญกับการใช้ชาวนาเป็นกำลังในการต่อสู้ทางชนชั้น โดยมีแนวคิดเกี่ยวกับการปฏิวัติจีน คือ แนวคิดเรื่องความขัดแย้ง อาทิ ความขัดแย้งระหว่างเมืองกับชนบท ระหว่างภาคอุตสาหกรรมกับเกษตรกรรม เป็นต้น แนวคิดเรื่องการจัดตั้งระบบคอมมิวนิสต์ และแนวคิดเรื่องการทำสงครามเพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างผลผลิตให้ประเทศ นอกจากนี้ยังมีแนวคิดที่ว่า พรรคกับมวลชนต้องมีความสัมพันธ์ที่ใกล้ชิด พรรคต้องเรียนรู้จากมวลชน แนวคิดนี้เป็นหนึ่งในสาเหตุที่ทำให้เหมา เจ๋อตุงประสบความสำเร็จในการปฏิวัติจีน เหมา เจ๋อตุงยังโจมตีระบบการศึกษาว่าไม่ตอบสนองต่อการต่อสู้ทางชนชั้นและไม่เป็นประโยชน์ต่อชาวนาและกรรมกร ส่งผลให้เกิดการทำร้ายครูอาจารย์ โดยเรดการ์ดหรือกลุ่มเยาวชนพิทักษ์แดง กล่าวคือ แนวคิดของเหมา เจ๋อตุงนั้นต้องการให้คนทุกระดับ ทุกอาชีพถือเรื่องการเมืองเป็นกิจกรรมในชีวิตประจำวัน ต้องการให้มวลชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และต้องการให้เยาวชนที่เติบโตหลังปี ค.ศ. 1949 เรียนรู้การปฏิวัติด้วยการปฏิบัติจริง

ในขณะที่ตั้ง เสี่ยวผิงไม่ยึดในอุดมการณ์มองว่าสิ่งใดเหมาะสมหรือส่งผลดีต่อการบริหารจะนำมาปรับใช้ เน้นความรับผิดชอบส่วนบุคคล และการกระจายความรับผิดชอบทางเศรษฐกิจ คือนำระบบกลไกราคาและระบบตลาดเสรีมาใช้ เพื่อกระตุ้นให้เกิดแรงจูงใจในการผลิต เนื่องจากตั้งเสี่ยวผิงยังมองว่าไม่ว่าจะเป็นสังคมนิยมหรือทุนนิยมหากแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ก็ถือว่าดีเสมอ เนื่องจากตั้งเสี่ยวผิงมีแนวคิดที่ว่า การเป็นสังคมนิยมไม่ได้หมายความว่าทุกคนต้องยากจนเท่าเทียมกัน ปัญหาของจีนที่มีมายาวนาน คือ ความยากจน ความล้าหลัง และขาดแคลน ดังนั้นจึงต้องพัฒนาประเทศเพื่อสร้างความอยู่ดีกินดีให้ประชาชนแม้ว่าการนำแนวคิดเศรษฐกิจแบบตลาดและการถือครองทรัพย์สินมาใช้ไม่ได้เป็นไปตามอุดมการณ์สังคมนิยม แต่แนวคิดนี้ทำให้ประชาชนมีแรงจูงใจในการผลิต ส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศและความเป็นอยู่ของประชาชนดีขึ้น

นอกจากนี้ตั้งเสี่ยวผิงยังปลุกฝังให้เยาวชนให้ความสำคัญกับการศึกษาสูง ๆ เพื่อเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศและความก้าวหน้าในการประกอบอาชีพ ดังนั้นการศึกษาต่อในระดับมหาวิทยาลัย การศึกษาต่างประเทศ การมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี และมีอาชีพการงานที่ดี จึงเป็นเป้าหมายหลักของคนจีนรุ่นใหม่ ซึ่งส่งผลต่อค่านิยมของคนจีนหันมาให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้น แนวคิดของตั้งเสี่ยวผิงมีส่วนช่วยแก้ปัญหาความยากจนในชนบทจีนได้อีกด้วย

การปฏิวัติวัฒนธรรมที่เกิดจากแนวคิดเหมา เจ๋อตุง ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากต่อสังคมจีน ชีวิตทางการเมือง และกระทบต่อจิตใจและพฤติกรรมของผู้ที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งยังส่งผลต่อศิลปวัฒนธรรมและการศึกษาของชาติ ผลกระทบต่อสังคมจีนมากที่สุด คือ ด้านความคิด ค่านิยม การประพฤติของคนในสังคม เพราะมีการเคลื่อนไหวที่เน้นการเปลี่ยนแปลงความคิด ค่านิยม การประพฤติปฏิบัติ ด้วยการทำลายความคิดเก่า นิสัยเก่า วัฒนธรรมเก่า และประเพณีเก่า

ในขณะที่ตั้งแต่สมัยปฏิรูปประเทศเป็นต้นมา สังคมจีนเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านสภาพบ้านเมือง เศรษฐกิจ วิถีชีวิต และค่านิยม อันเป็นผลมาจากการเติบโตทางเศรษฐกิจ และการปลูกฝังค่านิยมบริโภคนิยม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในสังคมจีนหลายด้าน ในด้านกายภาพคือการเติบโตของบ้านเมือง สำหรับด้านที่เปลี่ยนแปลงมากคือค่านิยมในสังคม โดยเกิดค่านิยมให้ความสำคัญกับวัตถุนิยมมากขึ้น

2.5.3 งานวิจัยเกี่ยวกับสังคมชนบทจีน

ธีรชัย ลีสุรพลานนท์ และสุรพล สุวรรณ (2551) เขียนงานวิจัยเรื่อง “วิถีชีวิต วัฒนธรรม ในบริบทสังคมเมืองกับชนบท เมืองคุนหมิง” กล่าวถึงความเป็นสังคมชนบทเมืองอี้เหลียงในเมืองคุนหมิงว่าสภาพความเป็นอยู่ในสังคมชนบทมีการพึ่งพาตนเองใช้วัสดุและทรัพยากรธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น มีวิถีชีวิตที่ดำเนินไปอย่างเรียบง่าย ไม่มีการแข่งขัน และไม่เร่งรีบ บรรยากาศทางเข้าบ้านเป็นถนนเล็กๆซึ่งนับเป็นเอกลักษณ์ของบ้านพื้นถิ่นชาวจีน นอกจากนี้ลักษณะบ้านในชนบทมีลักษณะเป็นบ้านดิน ซึ่งถือเป็นรากฐานทางสถาปัตยกรรมของจีน

วารุณี ภูสนาม และหวัง ฮุยหยิง (2551) เขียนงานวิจัยเรื่อง “การพัฒนาอย่างยั่งยืนของบ้านพักอาศัยในชนบทจีน : กรณีศึกษาจากหมู่บ้านหลัน, มณฑลเหอหนาน” กล่าวถึงของการสร้างบ้านในชนบทว่าการสร้างบ้านในชนบทมักจะมีขีดจำกัดทางการเงิน และปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการกำหนดรูปแบบ ขนาด วัสดุ และวิธีการก่อสร้าง รวมถึงวิถีชีวิตของผู้อยู่อาศัย คือ การใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประโยชน์สูงสุด แม้ว่าขีดจำกัดดังกล่าวจะทำให้รูปแบบของบ้านพักอาศัยมีการพัฒนาไปอย่างไม่หลากหลายหรือรวดเร็วเท่ากันในเมือง แต่เป็นการก่อสร้างที่บ่งบอกถึงสภาพแวดล้อมของท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี การที่สามารถสร้างบ้านออกมาได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อม และการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ทำให้ก่อสร้างได้อย่างรวดเร็ว แข็งแรงและทนทาน มีเอกลักษณ์ สวยงามและสอดคล้องกับประเพณีนิยม วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้นๆ

จากการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องนั้น ผู้ศึกษาได้ทราบถึงแนวคิดของการสร้างบ้านในชนบทว่าการสร้างบ้านในชนบทจีนจะใช้วัสดุและทรัพยากรธรรมชาติที่หาได้ในท้องถิ่น สอดคล้องกับประเพณีนิยม วัฒนธรรม และการดำเนินชีวิตของผู้คนในท้องถิ่นนั้น ๆ อีกทั้งยังได้ทราบถึงแนวคิด

ของผู้นำจีนว่าเหมา เจ๋อตุงเน้นหลักทฤษฎีความขัดแย้ง ในขณะที่เติ้ง เสี่ยวผิง เน้นการพัฒนาประเทศ โดยการนำระบบเศรษฐกิจแบบตลาดมาใช้ ทำให้สังคม 2 ยุคนี้มีความแตกต่างกันอย่างสิ้นเชิง นอกจากนี้ยังทราบถึงลักษณะของภาพยนตร์ที่กำกับโดยจาง อี้โหมว คือภาพยนตร์ของจาง อี้โหมว มักจะสื่อให้เห็นถึงสภาพชีวิตในชนบทอย่างตรงไปตรงมา ผ่านเรื่องราวต่าง ๆ ในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม และสื่อให้เห็นถึงระบบความคิดความเชื่อของสังคมจีนที่มีอิทธิพลจากลัทธิขงจื้อ

อนึ่ง การศึกษาวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของสังคมชนบทในประเทศจีนในยุคปฏิวัติและยุคแห่งการเปลี่ยนแปลง จากภาพยนตร์ยังมีไม่มากนัก ผู้วิจัยจึงประสงค์จะศึกษาภาพยนตร์ The Road Home เพื่อให้เห็นวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมของชาวจีนในอีกแง่มุมหนึ่ง อีกทั้งเป็นการขยายขอบเขตการศึกษานัยยะที่แฝงในภาพยนตร์ให้กว้างขวางยิ่งขึ้น

บทที่ 3

สังคมจีนในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม

ประเทศจีนเป็นแหล่งอารยธรรมที่สำคัญและยิ่งใหญ่แห่งหนึ่งของโลกตั้งแต่สมัยก่อนประวัติศาสตร์ ในอดีตประเทศจีนมีการคิดค้นวิทยาการมากมาย อีกทั้งอารยธรรมจีนยังขยายอิทธิพลไปครอบคลุมทั้งในเอเชียตะวันออกและเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ แต่ในขณะที่จีนก็ได้รับวัฒนธรรมหรือลัทธิความเชื่อจากภายนอกด้วยอาทิกัน อาทิ ศาสนาพุทธจากอินเดีย เป็นต้น ทำให้ผู้คนในอดีตมีการปรับใช้วัฒนธรรมตามวิถีชีวิตที่เหมาะสม โดยยึดหลักความเชื่อ ศาสนาหรือลัทธิต่างๆที่มีขึ้นเองหรือได้รับมาใช้ในการดำเนินชีวิต (ดำรงค์ ฐานดี, 2544: 1-45) เมื่อกาลเวลาผ่านไปสิ่งต่างๆเหล่านี้ได้หล่มหลอมและปลูกฝังอยู่ในจิตสำนึกของคนจีน สะท้อนออกมาผ่านขนบธรรมเนียม วัฒนธรรม ประเพณีในสังคม ทำให้ลัทธิความเชื่อดังกล่าวมีอิทธิพลต่อผู้คนในประเทศจนกลายเป็นรากฐานสำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมมาถึงปัจจุบัน ในช่วงระยะเวลาหนึ่งสังคมจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก เกิดการเปลี่ยนระบบการปกครองและการปฏิวัติวัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวนี้ก็ได้ส่งผลต่อสภาพสังคมและชีวิตของผู้คน

3.1 สังคมจีนก่อนการปฏิวัติวัฒนธรรม

ตั้งแต่ราชวงศ์ฉินเป็นต้นมาสังคมจีนก็เริ่มมีการปกครองด้วยระบบศักดินาโดยมีจักรพรรดิเป็นผู้คุมอำนาจสูงสุดและมีการแบ่งชนชั้นทางสังคมและแบ่งเขตการปกครองต่างๆ ไปยังพื้นที่ที่ห่างไกลจากเมืองหลวง โดยแต่ละเขตการปกครองเหล่านี้ก็จะมีข้าราชการที่มีตำแหน่งใหญ่ไปดูแลซึ่งจะมีที่ดินในครอบครองของตนเอง (ดำรงค์ ฐานดี, 2544: 17-21) ผลจากการแบ่งการปกครองดังกล่าว ทำให้เกิดการเอารัดเอาเปรียบประชาชน ในขณะที่ชนชั้นสูงหรือข้าราชการร่ำรวย แต่ประชาชนทั่วไปในสังคมกลับทุกข์ยากลำบาก จึงส่งผลให้ตอนปลายของทุกราชวงศ์เกิดความวุ่นวายในสังคม เกิดกลุ่มกบฏออกมาต่อต้านชนชั้นสูง ด้วยเหตุนี้เองจึงทำให้เกิดนักปราชญ์และลัทธิต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อสังคมจีนอย่างมาก คือ ลัทธิขงจื้อ

ลัทธิขงจื้อได้ฝังรากลึกอยู่ในความคิดความเชื่อธรรมเนียมประเพณีรวมถึงการดำรงชีวิตของชาวจีนทั้งในสังคมเมืองและชนบท ในสังคมชนบทผู้คนจะยึดคำสอนของลัทธิขงจื้อมาเป็นแนวทางปฏิบัติในการดำเนินชีวิตประจำวันตั้งแต่เช้าถึงเย็นไปจนถึงระบบความคิดความเชื่อที่สื่อให้เห็น

ผ่านวัฒนธรรมและประเพณี เนื่องจากลัทธิขงจื้อเน้นเรื่องจริยธรรมคำสอน โดยส่วนใหญ่จึงเกี่ยวกับการสอนให้คนมีจริยธรรมทั้งในด้านการปกครอง และการดำรงชีวิตประจำวัน รวมถึงขงจื้อยังมีคำสอนเกี่ยวกับสังคม โดยมองว่าจุดมุ่งหมายของการเป็นสังคม คือ ความกลมกลืนและความเป็นระเบียบที่เกิดจากการปกครองของนักปราชญ์หรือสุภาพบุรุษที่แท้จริง และสังคมจะสงบสุขได้ต้องมีสายสัมพันธ์ภายในครอบครัว รัฐ และประเทศซึ่งโยงใยด้วยคุณธรรม โดยคุณธรรมที่สำคัญในทัศนะของขงจื้อประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ ประการแรกคือ เยืน เป็นคุณธรรมเกี่ยวกับสังคมหรือกิจกรรมทางสังคมของมนุษย์ที่ดำเนินไปโดยธรรมชาติไม่มีการบังคับ รวมถึงการเห็นอกเห็นใจกันและเต็มใจที่จะปฏิบัติต่อกันเพื่อประโยชน์ร่วมกัน ประการที่สองคือ อี้ หมายถึง ความถูกต้องหรือเหมาะสม กล่าวคือสุภาพบุรุษจะยกย่องความถูกต้องและความชอบธรรมเหนือสิ่งอื่นใด ประการที่สามคือ ความรักพ่อแม่และความรักต่อพี่น้อง เนื่องจากครอบครัวจีนให้ความสำคัญกับบุตรชาย เพราะบุตรชายเป็นคนที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบต่อทุกคน อย่างไรก็ตามสมาชิกทุกคนในครอบครัวก็จะช่วยเหลือกันและกัน โดยขงจื้อเชื่อว่าคุณธรรมเหล่านี้จะทำให้สังคมเกิดความสงบสุข ประการที่สี่คือ ความรักต่อคนอื่น คือ ความซื่อสัตย์พร้อมที่จะอุทิศตนเพื่อผลประโยชน์ของบุคคลอื่น รวมถึงการเอาใจเขามาใส่ใจเรา และประการสุดท้ายคือ มารยาทและพิธีกรรม ควรกระทำต่อผู้อื่นด้วยความเคารพในความเป็นมนุษย์ที่เท่าเทียมกันและปฏิบัติต่อการอย่างเหมาะสม มนุษย์ก็จะสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมอย่างสงบสุข

จะเห็นได้ว่าคำสอนของขงจื้อล้วนแต่ทำให้ผู้คนมีจริยธรรมและทำให้สังคมสงบสุข อีกทั้งยังเป็นคำสอนที่สามารถปฏิบัติได้จริง จึงทำให้ลัทธิขงจื้อมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนและวัฒนธรรมจีนเป็นอย่างมากจนกลายเป็นรากฐานที่สำคัญต่อสังคมและวัฒนธรรมจีนมาจนถึงปัจจุบัน (ดำรงค์ ฐานดี, 2544: 9-16)

สำหรับสังคมชนบทจีนโบราณนั้นมีการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายแต่มีระเบียบและกฎเกณฑ์ตามคำสอนของลัทธิขงจื้อ กล่าวคือ ผู้คนในชนบทไม่ไขว่คว้าหาความมั่งคั่งหรือความสะดวกสบาย (ธีรชัย ลีสุรพลานนท์ และสุรพล สุวรรณ, 2551) แต่ดำเนินชีวิตไปตามสภาพแวดล้อมที่เกื้อหนุน อาทิ พื้นที่ในชนบทห่างไกลจากความเจริญ ไม่มีความสะดวกสบาย ไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหาร หรือการแต่งกาย การสร้างบ้าน การประกอบอาชีพ ผู้คนก็มักจะพึ่งพาธรรมชาติที่มีอยู่ และนำมาดัดแปลงให้เหมาะสม อีกทั้งผู้คนในชุมชนก็ช่วยเหลือเกื้อกูลกัน มีความเมตตาและแบ่งปันกัน เหมือนดังคำสอนของขงจื้อที่เป็นคำสั่งสอนที่เน้นเป้าหมายในการดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายและหลีกเลี่ยงการเอาเปรียบในสังคมที่สำคัญคือขงจื้อสอนให้ผู้คนมีจริยธรรม คำสอนนี้เองเป็นคำสอนที่ฝังรากลึกอยู่ในจิตใจของผู้คน แต่แม้ในสังคมชนบท ทำให้เกิดเป็นวัฒนธรรมและประเพณีของจีน อาทิ การกตัญญูต่อบิดามารดา ชาวจีนเชื่อว่าการเลี้ยงดูปรนนิบัติพ่อแม่หรือญาติอาวุโสเป็นหน้าที่ที่ละเลยไม่ได้ และผู้ที่ได้ดูแลบิดามารดาถือเป็นคนที่มีความซื่อสัตย์และรู้บุญคุณผู้อื่น การเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงามของจีนและเป็นมาตรฐานทางสังคม โดยผู้ที่ละเลยคุณธรรมข้อนี้จะถูกตำหนิและ

อาจจะได้รับการลงโทษ เป็นต้น อีกทั้งการเคารพผู้อาวุโสยังเป็นคำสอนที่แฝงไปด้วยความอบอุ่นในครอบครัวและความสงบในสังคม ยิ่งทำให้ผู้คนในชนบทซึ่งมีความใกล้ชิดกันปฏิบัติตามคำสอนนี้อย่างเคร่งครัด

อย่างไรก็ตามในสังคมก็ยังคงมีความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติซึ่งถือเป็นความเชื่อท้องถิ่นของแต่ละพื้นที่ แม้ว่าลัทธิขงจื้อไม่มีคำสอนเรื่องการกำเนิดโลกหรือมนุษย์ ไม่สนใจในเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ แต่เมื่อผู้คนเกิดการรวมตัวกัน และมีการดำรงชีวิตโดยพึ่งพาธรรมชาติก็ไม่อาจหลีกเลี่ยงเรื่องการเคารพบูชาธรรมชาติ จึงทำให้เกิดความเชื่อเกี่ยวกับธรรมชาติ อาทิ เทพเจ้าประจำพื้นดิน เทพเจ้าประจำหมู่บ้าน หรือแม้แต่เทพเจ้าที่คอยปกป้องรักษาผู้คน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จึงพัฒนาไปจนเกิดเป็นประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

3.2 สังคมจีนในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม

หลังจากที่พรรคคอมมิวนิสต์ชนะสงครามและสถาปนาสาธารณรัฐประชาชนจีนขึ้นในวันที่ 1 ตุลาคม ค.ศ. 1949 ประเทศจีนก็เข้าสู่ช่วงฟื้นฟูประเทศเนื่องจากผู้นำในยุคนี้ต้องเผชิญกับปัญหาการผลิตในภาคเกษตร และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งเป็นผลมาจากสงคราม โดยในปี ค.ศ. 1950 พรรคคอมมิวนิสต์ได้ดำเนินการแก้ปัญหาในขั้นแรกโดยการประกาศกฎหมาย 2 ฉบับ

ฉบับแรก คือ การปฏิรูปที่ดิน รัฐบาลได้ดำเนินการปฏิรูปที่ดินทั่วประเทศ โดยการยึดที่ดินจากเจ้าของที่ดินมาจัดแบ่งให้กับชาวนาที่ไม่มีที่ดินทำกินหรือมีที่ดินน้อย ทำให้ชาวนา 300 ล้านคนได้รับการแบ่งที่ดินรวมกันประมาณ 700 ล้านหมู่ (โจวจยาหรง, 2547:365)

ฉบับที่สอง คือ การออกกฎหมายสมรส ซึ่งเป็นนโยบายเกี่ยวกับครอบครัว อาทิ การคลุมถุงชน มีการยกเลิกประเพณีการแต่งงานแบบคลุมถุงชน ทำให้ชาวจีนสามารถแต่งงานได้อย่างอิสระ เพื่อเพิ่มเสรีภาพและความยุติธรรมในสังคม

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติของจีนฉบับที่ 1

ปีค.ศ. 1953 – 1957 จีนได้ใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม 5 ปี ฉบับที่ 1 ในระยะแรกได้ยึดตามแนวทางของสหภาพโซเวียต โดยเน้นให้ความสำคัญกับอุตสาหกรรมหนัก และนำเอาการใช้จ่ายทางเกษตรกรรมและผลประโยชน์ทางการบริโภคมมาเป็นเครื่องลงทุน ทำให้อุตสาหกรรมหนักของจีนขยายตัวไปอย่างรวดเร็ว และมีการใช้แนวคิดเรื่องการพึ่งพาตนเองที่เน้นการใช้ทรัพยากรและแรงงานที่มีอยู่ภายในประเทศ เพื่อพัฒนาเศรษฐกิจและสร้างผลผลิตให้เพียงพอต่อความต้องการของประเทศ แต่ผลของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมฉบับแรกก็ไม่เป็นผลอย่างเป็นรูปธรรมมากนัก เนื่องจากสภาพสังคมของประเทศจีนและสหภาพโซเวียตนั้นแตกต่างกันมาก นอกจากนี้แผนพัฒนา

เศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับแรกยังเป็นการพยายามให้เกิดเสรีภาพในสังคมจนเกิดการรณรงค์ การเคลื่อนไหวทางการเมืองที่ว่า “ร้อยสำนักประชาชนปัญญา ร้อยบุปผาประชาชนโถม”

ขบวนการร้อยสำนักประชาชนปัญญา ร้อยบุปผาประชาชนโถม

ในปี ค.ศ. 1956 เหมา เจ๋อตุง ริเริ่มการรณรงค์เคลื่อนไหวทางการเมืองที่เรียกว่า “ร้อยสำนักประชาชนปัญญา ร้อยบุปผาประชาชนโถม” โดยเปิดโอกาสให้มวลชนได้แสดงความคิดเห็นทางการเมืองในด้านต่าง ๆ แต่ผู้นำระดับสูงของพรรคในปักกิ่งหลายคนกลับคัดค้านการรณรงค์นี้ เนื่องจากมองว่าการรณรงค์ของเหมา เจ๋อตุง จะนำมาซึ่งปัญหาความวุ่นวายเหมือนเหตุการณ์ในฮังการีที่เกิดจากการวิจารณ์สตาลินของครุสชอฟ เหมา เจ๋อตุงจึงต้องใช้เมืองเซี่ยงไฮ้เป็นฐานที่มั่นในการเผยแพร่โฆษณาความคิดของตน

ต้นปี ค.ศ. 1957 เหมา เจ๋อตุงได้อนุญาตให้บรรณาธิการวารสารออกกวินิพนธ์ของตนที่เคยประพันธ์ไว้ เพื่อเป็นการยืนยันที่จะเริ่มการรณรงค์ต่อไป ในเดือนต่อมาเหมา ยังได้เขียนงานอีกชิ้นสู่สาธารณชน คือ “จะแก้ปัญหาคความขัดแย้งในระหว่างประชาชนให้ถูกต้องได้อย่างไร” งานชิ้นนี้เป็นงานที่เหมาพยายามวิเคราะห์สถานการณ์ภายในประเทศจีนหลังจากครุสชอฟวิจารณ์สตาลินและเกิดการจลาจลในฮังการี เนื้อหาในงานชิ้นนี้ยังชื่นชมประเทศจีนในยุคการนำโดยพรรคคอมมิวนิสต์ว่าได้กลายเป็นประเทศที่มีเอกภาพอย่างที่ไม่เคยมีมาก่อน และจะได้เห็นถึงอนาคตที่สดใส รวมถึงประเทศได้กลับมาสงบอีกครั้ง เหมา ยังได้นำงานชิ้นนี้ไปพูดในการประชุมของผู้แทนสภา และสาธารณชนมากมาย

อย่างไรก็ตาม จากการพยายามของเหมาที่ต้องการทำให้การรณรงค์ “ร้อยสำนักประชาชนปัญญา ร้อยบุปผาประชาชนโถม” ดำเนินต่อไป ท้ายที่สุดในปลายเดือนเมษายน ค.ศ. 1957 เฝิงเจินในปักกิ่งและบรรดาเลขาธิการมณฑลทั่วประเทศได้ยอมให้มีการรณรงค์กันโดยเสรี รวมถึงสนับสนุนการวิจารณ์กันอย่างเต็มที่ทั้งในหน้าหนังสือพิมพ์และองค์กรโฆษณาชวนเชื่อต่าง ๆ ทำให้มีคนจำนวนมากเข้าร่วมโครงการนี้โดยเฉพาะปัญญาชนในมหาวิทยาลัย ปัญญาชนเหล่านี้ได้รับความสนับสนุนและแรงกระตุ้นให้ออกมาพูดถึงการใช้อำนาจที่ผิดภายในพรรค และเกิดการวิพากษ์วิจารณ์พรรคคอมมิวนิสต์อย่างกว้างขวางในพื้นที่สื่อต่าง ๆ ทั้งจากเวทีอภิปรายสำหรับบุคคลภายนอก ในหน้าหนังสือพิมพ์ที่ควบคุมโดยรัฐ ในบทความต่าง ๆ ของนิตยสารและวารสาร ในโปสเตอร์ติดกำแพงบริเวณมหาวิทยาลัย รวมถึงการชุมนุมตามถนน จากการเปิดโอกาสให้ประชาชนได้วิพากษ์วิจารณ์อย่างเสรีมีผู้ให้ความสนใจและเข้าร่วมมากมาย ทั้งศาสตราจารย์และครูในมหาวิทยาลัย นักศึกษาและนักวิชาการ หรือแม้กระทั่งนักสังคมวิทยาที่มีชื่อเสียงอย่าง เพยเซี่ยวตง ที่ได้ออกมาพูดถึงความล้มเหลวของการบริหารของพรรคคอมมิวนิสต์ที่ไม่สามารถพัฒนาชนบทให้เจริญขึ้นมาได้

การวิพากษ์วิจารณ์ขยายตัวออกไปมาก จนเหมา เจ๋อตุงตระหนักได้ถึงกระแสต่อต้านที่ไม่เป็นไปอย่างที่คาดไว้และเกรงว่าจะนำไปสู่ความแตกแยก กล่าวคือ กระแสดังกล่าวได้กลับมาต่อต้านพรรคคอมมิวนิสต์และเหมา เจ๋อตุงเอง เหมาจึงระงับการวิจารณ์ครั้งนี้ โดยได้แก้ไขข้อความในส่วนท้ายของชิ้นงาน “จะแก้ไขปัญหาความขัดแย้งระหว่างประชาชนให้ถูกต้องได้อย่างไร” เป็นการดำเนินปัญญาชน และได้ตีพิมพ์ชิ้นงานนี้อย่างแพร่หลาย รวมถึงมีการโฆษณาโจมตีผู้วิจารณ์พรรคอย่างดุเดือดในหนังสือพิมพ์สำคัญทุกฉบับของประเทศ พรรคคอมมิวนิสต์เองก็ได้มีการประกาศการรณรงค์แอนตี้ฝ่ายขวา ทำให้ในปลายปี ค.ศ. 1957 พรรคคอมมิวนิสต์จึงกวาดล้างผู้ที่มีบทบาทในการวิพากษ์วิจารณ์พรรคทั่วประเทศ ภายใต้การกล่าวหาคนเหล่านี้ว่าเป็นพวกฝ่ายขวา ปัญญาชนหลายคนจึงถูกส่งไปค่ายแรงงาน หลายคนก็ต้องติดคุก นอกจากนี้ก็ยังมีถูกส่งไปยังชนบทห่างไกลเพื่อเป็นการเนรเทศ (ทวีป วรดิถ, 2551:1006-1110)

ขบวนการรณรงค์สามปีนโยบายก้าวกระโดดไกล

ในปี ค.ศ. 1958 ผลจากการเติบโตทางอุตสาหกรรมอย่างรวดเร็วของจีน นำไปสู่นโยบายการพัฒนาประเทศแบบก้าวกระโดดไกลครั้งยิ่งใหญ่ ซึ่งอยู่ในระยะของแผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 2 ในแผนนี้เองจีนได้รณรงค์ขบวนการ “รณรงค์สามปี” เพื่อเร่งการพัฒนาอุตสาหกรรมให้รวดเร็วอย่างรวดเร็วในระยะเวลานั้นสั้นให้ทันตะวันตก อาทิ อังกฤษ สหรัฐอเมริกา เป็นต้น โดยรณรงค์สามปีประกอบไปด้วยพื้นที่ 1 คือ เส้นทางร่วมสู่การสร้างสังคมนิยมด้วยความรวดเร็วโดยการให้ความสำคัญกับการสร้างอุตสาหกรรมและเกษตรกรรมไปพร้อม ๆ กัน และเน้นการใช้เทคโนโลยีแบบดั้งเดิมและแบบสมัยใหม่ควบคู่กัน

รณรงค์พื้นที่ 2 คือ นโยบายก้าวกระโดดไกล เป็นขบวนการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจในระดับมวลชน เนื่องจากขณะนั้นความสามารถทางด้านอุตสาหกรรมและวัตถุดิบของประเทศมีไม่เพียงพอ รัฐบาลจึงเรียกร้องให้ประชาชนหลอมเหล็กและเปิดกิจการเอง โดยระดมคนจำนวนมากมาร่วมกันหลอมโลหะแบบดั้งเดิม รวมถึงรวบรวมอุปกรณ์เครื่องใช้ของชาวบ้านที่ทำจากเหล็กมาเป็นวัตถุดิบ เพื่อให้สามารถเพิ่มผลผลิตและบรรลุเป้าหมายความเจริญทางเศรษฐกิจ

ส่วนรณรงค์พื้นที่ 3 คือ การสร้างระบบคอมมูนประชาชนเป็นหน่วยพื้นฐานในการผลิต การบริหารการศึกษา งานสาธารณสุข และทหาร ตามอุดมการณ์ของพรรคคอมมิวนิสต์ ระบบคอมมูนจะทำให้จีนกลายเป็นคอมมิวนิสต์อย่างสมบูรณ์แบบ คือ ผู้คนจะไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว คอมมูนจะเป็นผู้ดูแลทุกอย่างทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม ชีวิตความเป็นอยู่ ส่วนประชาชนจะมีหน้าที่ทำงานตามความสามารถเพื่อเพิ่มผลผลิตให้สูงสุด โดยคอมมูนจัดตั้งโดยการรวมสหกรณ์การผลิตหลายๆหน่วยเข้าด้วยกัน ที่ดินทั้งหมดล้วนตกเป็นของส่วนกลาง อาหารที่บริโภคก็รับประทานร่วมกันในคอมมูน

มีการรณรงค์แรงงานทั้งชายและหญิงในการสร้างชลประทานเพื่อการเกษตร สร้างโรงงานถลุงเหล็ก ขนาดย่อมหลังบ้าน ในเวลาต่อมาระบบคอมมูนิซึมประชาชนเริ่มกระจายไปยังทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ

นโยบายก้าวกระโดดได้ให้เห็นผลชัดเจนในช่วงปีแรกของนโยบาย แต่ในปี ค.ศ. 1959-1960 จากการที่รัฐบาลมุ่งให้ความสำคัญต่อภาคอุตสาหกรรมมากกว่าภาคเกษตรกรรม โดยเน้นให้แรงงาน มุ่งผลิตในภาคอุตสาหกรรมมากกว่า ทำให้ผลผลิตทางการเกษตรลดลง ประชาชนก็ขาดแรงจูงใจในการผลิต เพราะทำมากหรือน้อยก็ได้ผลตอบแทนที่เท่ากัน และเกิดความเหนื่อยล้าจากการถูก บังคับให้เร่งการผลิต อีกทั้งประเทศจีนในขณะนั้นก็ประสบกับภัยธรรมชาติติดต่อกันหลายครั้ง รวมถึง เกิดความขัดแย้งกับสหภาพโซเวียต ทำให้สหภาพโซเวียตถอนการช่วยเหลือทั้งหมดออกจากจีน จีนจึง ประสบปัญหาขาดแคลนอย่างหนัก ส่งผลให้เกิดความอดอยากกระจายไปทั่วประเทศ ทำให้ประชาชน เสียชีวิตไปจำนวนมาก จีนจึงตกอยู่ในความยากลำบากถึง 3 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1960-1962 จากความ ล้มเหลวของนโยบายก้าวกระโดดได้เองจึงนำไปสู่การปฏิวัติวัฒนธรรม

การปฏิวัติวัฒนธรรม

การปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นช่วงที่ประเทศตกอยู่ในสภาวะที่ยากลำบาก และเป็นการสูญเสียที่ยิ่งใหญ่ของจีน ซึ่งเป็นเวลายาวนานถึง 10 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1966-1976 โดยมีปัจจัยมาจากหลาย สาเหตุ สาเหตุหลักมาจากการที่เหมา เจ๋อตุงต้องการกำจัดฝ่ายตรงข้ามที่มีความเห็นต่าง จากความ ล้มเหลวของนโยบายก้าวกระโดดที่ส่งผลเสียต่อระบบเศรษฐกิจและความเป็นอยู่ของผู้คนเป็น อย่างมาก ส่งผลให้ประชาชนเริ่มขาดความเชื่อมั่นในเหมา เจ๋อตุง รวมถึงเกิดความคิดต่างในพรรค คอมมิวนิสต์

อีกสาเหตุหนึ่งมาจากการที่เหมา เจ๋อตุงมองว่าสังคมนิยมในทศวรรษ 1960 ยังมีอิทธิพลจาก สมัยศักดินาอยู่มาก การปฏิวัติวัฒนธรรมในครั้งนี้จึงเป็นการปฏิวัติเพื่อทำลายสังคมนิยมและชนชั้น ให้หมดไป โดยเน้นการทำลายความคิดและชนบประเพณีแบบเก่า เหมา เจ๋อตุงมองว่าการที่จีน เปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นสังคมนิยมมาแล้วเกือบ 20 ปี แต่ยังไม่เป็นสังคมนิยมอย่างสมบูรณ์นั้น เป็นเพราะยังมีผู้มีแนวคิดทุนนิยม พวกลัทธิเก่า และพวกที่มีความคิดแบบศักดินาหลงเหลืออยู่เพราะ สังคมนิยมเป็นสังคมที่มีสำนักจารีตมานับพันปี ดังนั้นจึงต้องแก้ไขสำนักแบบสังคมนิยมให้หมดสิ้นทั้ง ค่านิยม ประเพณี และความคิดเก่าทั้งหลาย ทำให้ในช่วงการปฏิบัติเป็นการมุ่งทำลายผู้ที่มา จากครอบครัวนายทุนหรือชนชั้นศักดินาในอดีต และการกำจัดสี่เก่า ได้แก่ ความคิดเก่า วัฒนธรรมเก่า นิสสัยเก่า และประเพณีเก่า ซึ่งเป็นแนวทางเดียวกับการเคลื่อนไหววัฒนธรรมใหม่ในต้นทศวรรษ 1910 ที่มีเป้าหมายหลัก คือ การเปลี่ยนสังคมนิยมหรือสังคมนิยมประเพณีของจีนให้เป็นสังคมนิยมแบบ วิทยาศาสตร์ มีเหตุผล และต่อต้านลัทธิขงจื้อที่มีผลต่อวัฒนธรรม ประเพณี และความคิดของคนจีน

อาทิ ศาสนา ธรรมเนียมการไหว้เจ้าบูชาบรรพบุรุษ ความเชื่อในเรื่องไสยศาสตร์ เป็นต้น (ศิริพร ดาบเพชร, 2561:29-31)

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวที่เกิดขึ้นในประเทศจีน ทั้งการเปลี่ยนระบบการปกครองเป็นแบบสังคมนิยม และการปฏิวัติวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในเชิงโครงสร้าง และเชิงรูปธรรม

3.2.1 การเปลี่ยนแปลงในเชิงโครงสร้าง การเปลี่ยนแปลงในภาพรวมใหญ่ของประเทศจีน ส่งผลต่อโครงสร้างใน 3 ด้านหลัก ๆ ของประเทศ คือ ด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม และด้านวัฒนธรรม

ด้านเศรษฐกิจ เศรษฐกิจของจีนมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนจากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 5 ปีฉบับแรก โดยเน้นการพัฒนาอุตสาหกรรมหนัก อาทิ เหล็ก เป็นต้น ทำให้ด้านอุตสาหกรรมของจีนพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว แต่ก็ไม่มีประสิทธิภาพมากนัก ในขณะเดียวกันผลผลิตทางการเกษตรมีน้อย เนื่องจากการที่รัฐบาลนำระบบคอมมิวนิสต์เข้าไปใช้ทั่วทุกภูมิภาคของประเทศ และเปลี่ยนรูปแบบผลกำไรให้แก่ชาวนา คือ ไม่ว่าจะทำมาหรือทำน้อย แต่ชาวนารวมถึงเกษตรกรในด้านอื่น ๆ ก็จะได้ผลตอบแทนที่เท่าเทียมกัน ทำให้เมื่อเวลาผ่านไปผู้คนจึงขาดกำลังใจในการผลิต ทำให้ผลผลิตมีน้อย โดยเฉพาะในช่วงนโยบายก้าวกระโดดไกลของพรรคคอมมิวนิสต์ที่เร่งการผลิตเหล็กมากขึ้น ทำให้แรงงานส่วนใหญ่ของประเทศต้องเข้าไปทำงานหลอมเหล็ก ประกอบกับการที่จีนได้รับภัยพิบัติบ่อยครั้ง ทำให้เศรษฐกิจของจีนในขณะนั้นได้รับผลกระทบเป็นอย่างมาก อย่างไรก็ตาม เศรษฐกิจในชนบทก็ไม่ได้รับผลกระทบมากนัก

ด้านสังคม เมื่อสังคมจีนเปลี่ยนไปเป็นสังคมนิยมทำให้โครงสร้างเดิมทางสังคมหายไป จากเดิมที่มีการปกครองโดยมีจักรพรรดิเป็นผู้นำสูงสุด ก็เปลี่ยนเป็นพรรคคอมมิวนิสต์ และมีรัฐบาลจากพรรคคอมมิวนิสต์เป็นรัฐบาลเดียว อีกทั้งพรรคคอมมิวนิสต์ยังพยายามที่จะลดช่องว่างระหว่างชนชั้น โดยการกำจัดผู้คนที่มาจากชนชั้นสูงให้หมดไปจากสังคม ทำให้สังคมจีนในขณะนั้นมีเพียงชนชั้นกลางและชนชั้นชาวนา ด้วยเหตุนี้จึงลดความเหลื่อมล้ำระหว่างคนรวยและคนจนลงไปบ้าง แต่ถึงอย่างไรก็มีการแบ่งแยกชนชั้นระหว่างผู้กำเนิดดี คือ ผู้ที่เกิดในครอบครัวชาวนา และผู้กำเนิดไม่ดี คือ ผู้ที่เกิดในครอบครัวของชนชั้นสูงเก่า ทำให้คน 2 กลุ่มนี้ได้รับการปฏิบัติและมีโอกาสในชีวิตที่ไม่เท่าเทียมกัน

ด้านวัฒนธรรม จากการปฏิวัติวัฒนธรรมโดยมีเป้าหมาย คือ การทำลายสังคมจารีตประเพณีแบบเดิมของจีนทำให้ประเพณี วัฒนธรรม ความคิด ความเชื่อดั้งเดิมของสังคมโดนทำลายไป ซึ่งพรรคคอมมิวนิสต์จะพยายามจะหล่อหลอมให้คนในสังคมละทิ้งความคิดความเชื่อแบบเก่า โดยการทำลายสัญลักษณ์ทางศาสนา และลัทธิความเชื่อ รวมถึงการทำลายระบบความคิดแบบเก่าของผู้คน มีการทำร้ายและประณามครูอาจารย์ ปัญญาชนที่มีความรู้ รวมถึงผู้นำทางศาสนา ซึ่งถือเป็นบุคคลที่สังคมแบบจารีตให้การเคารพ

นอกจากนี้พรรคคอมมิวนิสต์ยังสร้างวัฒนธรรมใหม่ขึ้นมา คือ “วัฒนธรรมพรรค” เพื่อให้ประชาชนหลงเชื่อ และยุยงให้ประชาชนละทิ้งวัฒนธรรมดั้งเดิม รวมถึงมีการสร้างลัทธิบูชาบุคคล คือ การเคารพเทิดทูน เหมา เจ๋อตุงดุจเทพเจ้า เพื่อแทนที่ความเชื่อในการบูชาเทพเจ้าแบบดั้งเดิมของสังคม โดยลัทธินี้ได้แพร่กระจายไปในกลุ่มเยาวชนและสมาชิกในพรรค และนอกจากนี้ยังให้มีการประดับรูปของเหมา เจ๋อตุง หรือรูปปั้นเหมา เจ๋อตุง ที่บ้านของประชาชน

3.2.2 การเปลี่ยนแปลงในระดับย่อย เป็นการเปลี่ยนแปลงที่อยู่ลึกลงไปในสังคม ซึ่งเป็นผลมาจากการเปลี่ยนแปลงทางโครงสร้างในระดับใหญ่

ชุมชน พรรคยังได้มีการขยายการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ครอบคลุมทั่วประเทศทั้งในเขตเมืองและชนบท ทำให้ในแต่ละชุมชนเริ่มมีการเรียนการสอนที่ทั่วถึงมากขึ้น การศึกษาขั้นพื้นฐานระดับประถมศึกษาเองก็อยู่ภายใต้การดูแลของคอมมิวนิสต์ประชาชนที่กระจายอยู่ทั่วประเทศ อีกทั้งมหาวิทยาลัยในเมืองก็ยังคงเปิดรับนักศึกษาจากชนบทให้มีโอกาสในการเรียนในระดับที่สูงขึ้นอีกด้วย

สำหรับในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม ชุมชนในชนบทเริ่มมีการหลั่งไหลเข้ามาของปัญญาชน ครู อาจารย์ หรือสมาชิกในพรรคที่มีความคิดเห็นต่างจากเหมา เจ๋อตุง เนื่องจากบุคคลเหล่านี้โดนบังคับให้เข้ามาใช้แรงงานในชนบท เพื่อหลีกเลี่ยงการสร้างควมวุ่นวายหรือความสั่นคลอนให้แก่พรรค รวมถึงมีกลุ่มเยาวชนเรดการ์ดที่เข้าสอนเรื่องการปฏิบัติและแนวคิดของพรรคคอมมิวนิสต์ตามแบบของเหมา เจ๋อตุง มีการรณรงค์ให้ทำเพื่อชาติ เพื่อส่วนรวม ทำให้ในแต่ละชุมชนของชนบทเริ่มมีผู้คนที่มีความคิดหลากหลายเข้ามามากขึ้น

วิถีชีวิต หลังจากเกิดการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบบสังคมนิยมวิถีชีวิตความเป็นอยู่ของผู้คนก็ต้องอยู่ในกฎเกณฑ์มากยิ่งขึ้น ตั้งแต่เรื่องการทำงาน การแต่งกาย และการปฏิบัติตัวต่าง ๆ ล้วนต้องทำตามนโยบายของพรรคคอมมิวนิสต์ โดยพรรคคอมมิวนิสต์ก็ได้เข้ามาช่วยเหลือประชาชนให้ทุกคนมีความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมกัน จึงมีการมอบสวัสดิการของรัฐให้แก่ประชาชนอย่าง อาทิ มีโรงอาหารสำหรับชุมชน ดูแลในเรื่องการแต่งกาย การศึกษา การรักษาพยาบาล เป็นต้น

อย่างไรก็ตามแม้ว่าวิถีชีวิตบางส่วนของผู้คนจะเปลี่ยนแปลงไป แต่เนื่องจากประเทศจีนมีพื้นที่กว้างใหญ่ ประกอบกับการคมนาคมที่ยังไม่สะดวกสบาย อีกทั้งการปฏิวัติวัฒนธรรมส่วนใหญ่เกิดขึ้นในเมืองมากกว่าพื้นที่ห่างไกลรอบนอก ทำให้ผลของการปฏิวัติวัฒนธรรมไม่ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตในชนบทมากนัก ในขณะที่วิถีชีวิตของผู้คนในเมืองเริ่มเข้าสู่ระบบอุตสาหกรรมมากขึ้น แต่วิถีชีวิตของผู้คนในชนบทยังคงเป็นแบบดั้งเดิม

โลกทัศน์ การปฏิวัติวัฒนธรรมมีผลต่อความคิด ค่านิยม และพฤติกรรมของประชาชนที่เกี่ยวข้องเป็นอย่างมาก ค่านิยมในสังคมจีนเริ่มเปลี่ยนไปพร้อม ๆ กันทั้งในสังคมชนบทและสังคมเมือง

คือ มีค่านิยมเรื่องการเคารพผู้นำมาแทนที่ค่านิยมเดิมจนเกิดเป็นลัทธิบูชาบุคคล มีการเคารพบูชาเหมา เจ๋อตุงดุจเทพเจ้า บ้านทุกหลังของประชาชนจะมีโปสเตอร์ของประธานเหมา เจ๋อตุง หรือรูปปั้นประดับอยู่การเคารพบูชาเหมา เจ๋อตุงมาจากการที่เหมาเป็นผู้นำในการปฏิวัติ และยกเลิกระบบศักดินาหรือระบบชนชั้น ทำให้ประชาชนในสังคมมีความเป็นอยู่ที่เท่าเทียมกัน

อย่างไรก็ตามกลุ่มคนที่มีโลกทัศน์เปลี่ยนแปลงไปอย่างชัดเจนส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยอยู่ในเมือง และเยาวชนที่ได้รับการศึกษาในยุคนี้ เมื่อประชาชนในเมืองส่วนใหญ่เริ่มศรัทธาเหมา เจ๋อตุงมากขึ้น และเชื่อว่าเหมาจะนำพาประเทศให้ทัดเทียมกับตะวันตกได้ ประชาชนจึงเชื่อมั่นในแนวทางของเหมาอย่างชัดเจน มีความคิดเพื่อส่วนรวมมากขึ้น อาทิ การสละโลหะที่มีอยู่ในบ้านแม้กระทั่งอุปกรณ์ปรุงอาหารให้แก่รัฐบาลนำไปหลอมเหล็ก ยอมอดหลับอดนอนเพื่อช่วยกันหลอมเหล็กให้ประเทศชาติ เป็นต้น

นอกจากนี้ผลจากการปฏิวัติวัฒนธรรมยังส่งผลให้จริยธรรมบางอย่างของบุคคลในสังคม โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนในเมืองใหญ่ที่การปฏิวัติวัฒนธรรมยังคงกรุ่นเปลี่ยนไป อาทิ วัฒนธรรมดั้งเดิมในการเคารพผู้อาวุโส ครูอาจารย์ พ่อแม่ หรือกลุ่มบุคคลที่เคยเป็นบุคคลสำคัญ โดยวัฒนธรรมการให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสเปลี่ยนไปเป็นการเห็นความสำคัญของผู้อาวุโสรุ่นใหม่ที่เกิดจากพรรคคอมมิวนิสต์เท่านั้น หรือเป็นการเคารพผู้ที่เห็นด้วยกับอุดมการณ์ของพรรค ส่วนผู้อาวุโส บุคคลที่มีความรู้ หรือบุคคลที่มีความคิดแบบศักดินา ล้วนถูกลดคุณค่าและความสำคัญลง อีกทั้งการที่ผู้คนละทิ้งวัฒนธรรมดั้งเดิมของประเทศ รวมถึงเผด็จการของลัทธิ ยังส่งผลให้วัฒนธรรมและประเพณีแบบดั้งเดิมบางอย่างสูญหายไปอีกด้วยในทางกลับกันในสังคมชนบทที่ไม่ได้รับผลกระทบจากการปฏิวัติวัฒนธรรมก็ยังคงมีโลกทัศน์ต่อวิถีชีวิตที่เป็นแบบดั้งเดิมมากกว่า โดยเฉพาะกลุ่มคนผู้สูงอายุในชุมชนและผู้ที่ยังไม่ได้รับการศึกษา อาทิ จริยธรรมในการเคารพผู้ใหญ่ คติความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ เป็นต้น

3.3 สังคมจีนหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม

หลังจากสิ้นสุดการปฏิวัติวัฒนธรรมประเทศจีนก็มุ่งพัฒนาไปสู่ความเจริญและความทันสมัยมากขึ้น เพื่อแก้ไขปัญหาของประเทศที่ยืดเยื้อมายาวนาน โดยมีการปฏิรูปและเปิดประเทศ เห็นได้จากการที่รัฐบาลได้ออกแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 7 ระหว่างปี ค.ศ. 1986-1990 โดยมีการเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงมีการพัฒนาผลผลิตและยกระดับเศรษฐกิจขั้นพื้นฐาน ปรับปรุงคุณภาพชีวิตประชาชนทั้งในเมืองและชนบท และส่งเสริมให้มีการลงทุนภายในประเทศมากขึ้น

ต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 8 ปี ค.ศ. 1991-1995 รัฐบาลมีเป้าหมายในการสร้างระบบเศรษฐกิจให้เป็นประเทศสังคมนิยมที่ทันสมัยในปี ค.ศ. 1993 มีการปรับ

โครงสร้างอุตสาหกรรม เน้นภาคการติดต่อสื่อสารและโทรคมนาคมให้เข้มแข็งและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

สำหรับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 9 ปี ค.ศ. 1996-2000 มีการจัดวางโครงสร้างยุทธศาสตร์การพัฒนาแบบทันสมัยให้สมบูรณ์ มีการพัฒนาเศรษฐกิจในชนบท ด้วยเกษตรกรรมที่เป็นพื้นฐานของสังคมจีนให้ทั่วถึงทั่วประเทศ เพื่อขจัดปัญหาความยากจน รวมถึงมีการสร้างระบบวิสาหกิจที่ทันสมัย และการพัฒนาระบบคมนาคม โดยมีเป้าหมายหลักคือขยายความเจริญและมุ่งพัฒนาชนบท

นอกจากนี้ผลจากการที่เยาวชนในชนบทได้รับการศึกษามากขึ้นตั้งแต่สมัยเหมา เจ๋อตุงก็ทำให้เป็นการปลูกฝังความคิดใหม่ ๆ ส่งผลให้ในยุคต่อมาเมื่อสังคมจีนมีการพัฒนาที่เจริญขึ้น เส้นทางคมนาคมดีขึ้น และผู้คนเคลื่อนย้ายไปยังที่ต่างๆได้สะดวกขึ้น ก็ยิ่งทำให้ความคิดแบบวิทยาศาสตร์ตะวันตกหลังไหลเข้ามาในชนบทได้ง่ายขึ้น ผู้คนในสังคมชนบทรุ่นใหม่จึงเริ่มมีระบบความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปจากคนรุ่นเก่า

บทที่ 4

ภาพสะท้อนสังคมชนบทจีน จากภาพยนตร์เรื่อง The Road Home

ฉากหลังของภาพยนตร์เรื่อง The Road Home นั้นแบ่งเป็น 2 ช่วงคือช่วงเวลาหลักของเรื่องเป็นเรื่องราวในอดีตซึ่งเกิดขึ้นในช่วงประมาณ ค.ศ.1957-1959 เป็นช่วงที่ประเทศจีนใช้นโยบายพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 โดยเน้นให้ความสำคัญเกี่ยวกับอุตสาหกรรม ซึ่งผู้ที่มีอำนาจในขณะนี้คือเหมา เจ๋อตุง ประธานพรรคคอมมิวนิสต์ ช่วงแรกของคอมมิวนิสต์ในยุคนี้เป็นช่วงที่เหมา เจ๋อตุงพยายามจะวางรากฐานระบบสังคมนิยมแบบจริงจัง โดยมีแนวทาง คือ เน้นการพัฒนาอุตสาหกรรม โดยเฉพาะเหล็กเพื่อให้ประเทศจีนสามารถผลิตเหล็กได้เทียบเท่าอังกฤษภายใน 15 ปี ช่วงที่ 2 คือเรื่องราวในปัจจุบันเกิดขึ้นในช่วง ค.ศ. 1999

สำหรับในชนบทช่วงแรกนั้นมีความแตกต่างจากในเมือง วิถีชีวิตของคนในชนบทยังไม่ได้รับอิทธิพลในด้านอุตสาหกรรมเข้ามามากนัก เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่กว้างใหญ่มาก และในขณะนั้นการเดินทางก็ยังไม่สะดวก ยังคงใช้การเดินทางเท้าไปยังพื้นที่ห่างไกล อาทิ ชนบทห่างไกลบางแห่งก็ยังไม่มียานพาหนะเข้าถึง ทำให้วิถีชีวิตยังคงเรียบง่าย แต่สิ่งที่ชนบทได้รับอิทธิพลเข้ามาจากการปกครองในรูปแบบสังคมนิยม คือ ในด้านการปกครอง และการส่งปัญญาชนเข้ามาในชนบท เนื่องจากในระยะแรกของการปกครองโดยระบบสังคมนิยม พรรคคอมมิวนิสต์เปิดโอกาสให้นักปราชญ์ ปัญญาชน และผู้มีความรู้ต่างๆ ได้แสดงความคิดเห็นในทางการเมือง จนทำให้เกิดผู้ที่มีความคิดต่างจากพรรค รัฐบาลจึงเรียกตัวปัญญาชนที่น่าสงสัยว่าจะมีแนวคิดฝ่ายขวาเข้ามาพบและส่งไปยังชนบท ปัญญาชนบางคนถูกส่งไปยังชนบทและได้กลับเข้าเมืองอีกครั้งในช่วงที่เติ้ง เสี่ยวผิง กลับมามีบทบาททางการเมืองอีกครั้ง แต่บางคนก็ถูกจับขังคุก ทำให้ในชนบทบางแห่งมีปัญญาชนเข้ามาให้ความรู้แก่คนในชุมชน หรือเข้ามาสร้างโรงเรียนสอนหนังสือให้แก่เด็ก ๆ ในชุมชน ถึงอย่างไรแม้ว่าในแง่ของการปกครองในชนบทจะได้รับอิทธิพลความคิดแบบสังคมนิยมแต่ในแง่ของวิถีชีวิตความเป็นอยู่ก็ยังคงมีวิถีชีวิตแบบชาวบ้านในแบบสังคมจีนดั้งเดิมผสมผสานกันอยู่ดังจะวิเคราะห์ได้ต่อไป

4.1 การเมืองการปกครอง

เนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่มีพื้นที่ขนาดใหญ่ทำให้การปกครองในแต่ละพื้นที่ โดยเฉพาะสำหรับพื้นที่ที่ห่างไกลไม่มีรูปแบบตายตัวอีกทั้งพื้นที่ชนบทในภาพยนตร์ไม่ใช่พื้นที่ปลดปล่อยของพรรคทำให้ในช่วงแรกพื้นที่ดังกล่าวจะไม่มีความเป็นสังคมนิยมมากนัก รวมถึงไม่มีการ

จัดการด้านการปกครองที่แน่นอนการปกครองในชนบทจึงเป็นการดูแลตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

หัวหน้าหมู่บ้าน จากในภาพยนตร์จะเห็นได้ว่าในชนบทจีนมีการปกครองโดยผู้ที่มีอำนาจสูงสุดคือ 村长 เป็นตำแหน่งของผู้นำในชนบทที่เทียบเท่ากับผู้นำหมู่บ้านหรือผู้ใหญ่บ้านซึ่งภายใต้การปกครองระบบสังคมนิยมผู้นำในแต่ละชุมชนก็จะได้รับคำสั่งจากพรรคคอมมิวนิสต์และนำมาปฏิบัติตาม โดยเป็นคนดูแลผู้คนในหมู่บ้านทั้งหมด ตั้งแต่เรื่องส่วนตัวจนถึงเรื่องส่วนรวมระดับชุมชน

ลูกบ้าน ลูกบ้านทุกคนจะทำตามสั่งของผู้ใหญ่บ้านและยังมีผู้ใหญ่บ้านเป็นที่พึ่งพาในยามทุกข์ร้อน กล่าวคือ เมื่อเกิดเรื่องเดือดร้อนก็สามารถขอความช่วยเหลือจากผู้ใหญ่บ้านได้ ผู้ใหญ่บ้านก็พร้อมให้ความช่วยเหลือลูกบ้านอย่างเต็มที่ เห็นได้จาก ฉากที่ลูกไปขอให้ผู้ใหญ่บ้านช่วยหาคนมาแบกศพของพ่อกลับบ้าน

ชุมชน สำหรับในระดับชุมชนแม้ว่าผู้ใหญ่บ้านจะมีอำนาจสูงสุดในการปกครองและจะได้รับคำสั่งโดยตรงจากรัฐบาลกลาง แต่ในวิถีปฏิบัติจริง ๆ ภายในชุมชนจะเห็นได้ว่าจะยังมีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่เกื้อกูลกัน และร่วมแรงร่วมใจกันแบบวิถีชาวบ้านดั้งเดิมเห็นได้จากการที่ชาวบ้านทุกคนในหมู่บ้านจะคอยช่วยกันดูแลกันและกัน เมื่อบ้านไหนได้รับความเดือดร้อนก็จะคอยช่วยกันแก้ปัญหา เห็นได้จาก ฉากที่นางเอกเป็นสมกลางหิมะ ชาวบ้านก็ช่วยกันพากลับบ้านและติดต่อหมอให้มารักษา และฉากที่ชาวบ้านร่วมแรงร่วมใจกันสร้างโรงเรียนเพื่อประโยชน์ส่วนรวม นอกจากนี้ผู้คนในชุมชนก็จะมีการแบ่งแยกหน้าที่กันอย่างชัดเจน เห็นได้จากฉากที่ผู้ชายช่วยกันก่อสร้าง ในขณะที่ผู้หญิงจะช่วยกันทำอาหาร อีกทั้งยังมีการจัดคิวกันทำอาหารเพื่อรับรองครูที่บ้านของทุกคน ซึ่งเป็นการแสดงให้เห็นถึงการมีส่วนร่วมของคนในชุมชนอย่างเท่าเทียมกัน

4.2 เศรษฐกิจ

เนื่องจากระยะเวลาของภาพยนตร์ในช่วงแรกเป็นช่วงปลายของการใช้แผนพัฒนาเศรษฐกิจฉบับที่ 1 และช่วงต้นของนโยบายก้าวกระโดดไกล ซึ่งเป็นระยะของการเริ่มวางระบบคอมมูนและนำไปใช้ในพื้นที่ต่างๆทั่วประเทศ ทำให้ในช่วงแรกของภาพยนตร์ยังไม่เห็นความเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจมากนัก รวมถึงยังไม่มีระบบคอมมูนเข้ามาอย่างชัดเจน เพราะชนบทดังกล่าวเป็นชนบทที่ห่างไกลมาก

แต่ถึงอย่างไรการดำรงชีวิตในด้านเศรษฐกิจของผู้คนในชนบทก็มีลักษณะคล้ายกับลัทธิของมากซ์ กล่าวคือตามทฤษฎีลัทธิมากซ์กล่าวถึงสังคมนิยมว่าเป็นระบบทางสังคมและเศรษฐกิจที่ยึดให้สังคมเป็นเจ้าของปัจจัยการผลิต และกระจายให้แต่ละคนมีส่วนร่วมในปัจจัยนั้น เมื่อการผลิตก้าวหน้าขึ้นทำยที่สุดสังคมนิยมก็จะกลายเป็นสังคมนิยมนิสต์ ซึ่งหมายถึงสังคมที่ปราศจากชนชั้น และมีกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ระบบคอมมูนเองจึงเป็นระบบที่ทุกคนไม่มีทรัพย์สินส่วนตัว ทรัพย์สินทุกอย่างเป็นส่วนรวมหรือสาธารณะ ที่ทุกคนสามารถใช้ร่วมกัน ทำให้วิถีชีวิตของผู้คนยังไม่มีเปลี่ยนแปลง

ไปอย่างชัดเจน เห็นได้จากช่วงแรกของภาพยนตร์จะเห็นถึงพื้นฐานของเกษตรกรรมแบบดั้งเดิม ผู้คนในชุมชนจะใช้สิ่งของของต่าง ๆ ร่วมกัน และแบ่งปันกัน อาทิ ทรัพยากรต่าง ๆ ที่มีในชนบท ได้แก่ ที่นา อาหาร แหล่งน้ำ เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีการพึ่งพาและช่วยเหลือกัน เพื่อเป็นผลประโยชน์ส่วนรวม ในด้านเศรษฐกิจของภาพยนตร์เรื่องนี้ก็เห็นได้ถึงการแบ่งปันซึ่งและกันในด้านทรัพยากร คือ แหล่งน้ำ ทุกครัวเรือนในหมู่บ้านจะใช้บ่อน้ำร่วมกันเพื่อการดำเนินกิจกรรมประจำวันต่าง ๆ ทำให้เห็นว่าในด้านเศรษฐกิจของชุมชนยังคงดำเนินไปอาทิเดิมเพราะระบบคอมมูนที่รัฐพยายามกระจายเข้ามาในชนบทก็เป็นวิถีปฏิบัติดั้งเดิมของคนในชนบท

4.3 โลกทัศน์และวิถีชีวิต

เมื่อการเมืองของประเทศจีนเปลี่ยนไปสู่ระบบสังคมนิยม ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้าน หนึ่งในนั้นคือการพยายามเปลี่ยนแปลงความคิดของผู้คนในสังคม ระยะแรก เหมา เจ๋อตุง ผู้นำพรรคคอมมิวนิสต์ล้มล้างความคิดแบบเก่าที่มีอยู่ในสังคมโดยเฉพาะความคิดแบบวิถีปฏิบัติแบบดั้งเดิม รวมถึงรณรงค์ให้ผู้คนเลิกศรัทธาในเทพเจ้าและหันมาให้ความเคารพศรัทธาผู้นำพรรคมากขึ้น การรณรงค์ดังกล่าวเริ่มกระจายไปทั่วประเทศรวมทั้งในชนบทเห็นได้จากการประดับรูปของเหมา เจ๋อตุง ในห้องเรียน ซึ่งในขณะนั้นโรงเรียนถือเป็นสถานที่ราชการแห่งเดียวของชุมชน ส่วนหน้าโรงเรียนก็ประดับธงชาติของสาธารณรัฐประชาชนจีน ซึ่งเป็นธงที่ได้จากการสถาปนาประเทศจีนโดยพรรคคอมมิวนิสต์

แต่เนื่องจากผู้คนในชนบทยังคุ้นชินกับความคิดและวิถีชีวิตแบบดั้งเดิม ทำให้ความคิดดังกล่าวยังหลงเหลืออยู่มาก โดยเฉพาะการเคารพผู้อาวุโสและปัญญาชนที่มีความรู้ เนื่องจากบุคคลเหล่านี้เป็นบุคคลที่เปรียบเหมือนคนเก่าแก่ของหมู่บ้านที่ได้รับความเคารพมาแต่ในอดีต การเคารพผู้อาวุโสจึงเป็นเหมือนธรรมเนียมปฏิบัติที่สืบทอดจากรุ่นสู่รุ่น ดังจะเห็นได้จากฉากที่ถูกชายพูดคุยกับผู้ใหญ่บ้านด้วยความนอบน้อม แสดงให้เห็นถึงการให้ความเคารพต่อผู้อาวุโสซึ่งเป็นบุคคลที่คอยดูแลผู้คนทั้งหมู่บ้าน อาทิเดียวกับการเคารพปัญญาชนที่มีความรู้ เนื่องจากโดยส่วนใหญ่ผู้คนในหมู่บ้านมีความรู้น้อย ดังนั้นเมื่อมีปัญญาชนที่มีการศึกษาและความรู้มากกว่าเข้ามา ปัญญาชนเหล่านั้นก็เปรียบเหมือนผู้นำความเจริญมาสู่หมู่บ้านจึงทำให้ผู้คนให้ความเคารพและให้เกียรติ เห็นได้จากฉากพิธิแบกศพพ่อกลับบ้าน มีลูกศิษย์ของพ่อจำนวนมากมาช่วยแบกศพกลับบ้านด้วยความสมัครใจ การกระทำดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงการให้ความเคารพต่อผู้ใหญ่และครูอาจารย์ อีกทั้งเนื่องจากประเทศจีนเป็นประเทศที่กว้างใหญ่ทำให้บางพื้นที่ในชนบทหลายพื้นที่ที่ยังไม่มีการศึกษารองรับ เด็กๆหลายคนจึงต้องเดินเท้าหลายกิโลต่อวันเพื่อไปเรียนอีกหมู่บ้านที่มีโรงเรียน ดังนั้นผู้ที่เข้ามาสร้างโรงเรียนและริเริ่มให้เกิดการศึกษาในชนบทแห่งนั้นจะได้รับการเคารพนับถือจากผู้คน ฉากนี้ยังแสดงให้เห็นว่าการปฏิวัติวัฒนธรรมไม่ได้ส่งผลต่อโลกทัศน์และวิถีชีวิตของในชนบทมากนัก อีกฉากหนึ่งคือฉากที่พ่อซึ่งเป็นครู

จะเข้าไปช่วยแม่หาบน้ำกลับบ้านแต่ชาวบ้านก็เข้ามาห้ามไว้ แสดงให้เห็นถึงการให้เกียรติแก่ปัญญาชนที่มีความรู้ มองว่าปัญญาชนเหล่านี้ไม่ควรทำงานที่ใช้กำลังเหมือนชาวบ้าน

ต่อมาในช่วงหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมก็เริ่มเกิดความแตกต่างของมุมมองต่อโลกและชีวิตระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ กล่าวคือคนรุ่นใหม่เริ่มมีความคิดสมัยใหม่มากขึ้น และเห็นความสำคัญต่อการปฏิบัติตามวิถีแบบดั้งเดิมน้อยลง ดังอาทิในฉากที่แม่ต้องการใช้ที่ทอดผ้าโบราณทอดคลุมศพให้พ่อ แต่ลูกกลับมองว่าถ้าซื้อมาเองจะสะดวกกว่า ทว่าในมุมมองของแม่มองว่าการทอดผ้าคลุมศพเป็นการแสดงความรักต่อคนรักเป็นครั้งสุดท้าย อีกประเด็นคือฉากที่แม่อยากให้เดินเท้าแบกศพพ่อกลับบ้านตามวัฒนธรรมดั้งเดิม อีกทั้งการแบกศพพ่อกลับบ้านก็เหมือนการได้ระลึกถึงหนทางความรักของพ่อกับแม่ ทว่าลูกกลับมองว่าการทำตามวิถีแบบเก่าเป็นเรื่องสิ้นเปลือง เนื่องจากต้องใช้ทั้งกำลังคนและเงินจำนวนมาก นอกจากนี้ที่ทอดผ้าและพิธีแบกศพกลับบ้านก็ล้วนเป็นตัวแทนของสิ่งเก่าที่ถูกทำลายไปในช่วงการปฏิวัติวัฒนธรรม สิ่งเหล่านี้จึงไม่ได้เป็นส่วนหนึ่งในช่วงชีวิตที่เติบโตมาของคนรุ่นใหม่ทำให้ไม่เห็นถึงความสำคัญมากนัก

นอกจากนี้ภาพยนตร์ยังสื่อให้เห็นถึงมุมมองของคนรุ่นใหม่ต่อชีวิตที่แตกต่างไปอีกด้านหนึ่งคือ การทำเพื่อตนเองมากกว่าการทำเพื่อส่วนรวม เห็นได้จากลูกชายซึ่งจบการศึกษาด้านศึกษาศาสตร์แต่กลับจะเลือกที่จะประกอบอาชีพเป็นนักธุรกิจแทนที่จะกลับมาเป็นครูในชนบท เนื่องจาก การประกอบอาชีพครูในชนบทมีรายได้น้อยกว่า ในขณะที่เดียวกันชีวิตหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมเป็นยุคของเติ้ง เสี่ยวผิงซึ่งเป็นการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศจีน ทำให้มีการเปิดโอกาสด้านธุรกิจมากขึ้น จึงอาจกล่าวได้ว่าระบบความคิดที่เปลี่ยนแปลงไปดังกล่าวนี้ก็เป็นผลมาจากการพัฒนาประเทศ

เมื่อมุมมองความคิดต่อโลกและชีวิตของคนรุ่นใหม่และคนรุ่นเก่าในชนบทมีความแตกต่างกัน จึงส่งผลต่อการดำเนินชีวิตในด้านต่างๆที่แตกต่างกันดังนี้

4.3.1 วิถีชีวิต คนรุ่นเก่าในชนบทยังคงมีวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมอยู่มาก คือ ยังคงใช้ชีวิตที่เรียบง่ายตามกิจวัตรในแต่ละวัน มีการเอื้อเฟื้อเผื่อแผ่และพึ่งพากันอยู่เสมอกันอยู่เสมอ รวมถึงการแบ่งแยกหน้าที่ของผู้ชายและผู้หญิงก็ยังคงแบ่งแยกกันอย่างชัดเจน โดยผู้หญิงจะทำหน้าที่ในครัวรวมถึงทำงานบ้านต่าง ๆ ในขณะที่ผู้ชายก็จะทำงานที่ต้องใช้กำลัง อาทิ การก่อสร้างอาคาร เป็นต้น โดยการดำเนินชีวิตในด้านต่าง ๆ ของผู้คนล้วนอาศัยทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่รอบ ๆ ตัว อาทิ น้ำ วัตถุดิบในการทำอาหาร เป็นต้น

นอกจากนี้ในภาพยนตร์ยังมีสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นถึงวิถีชีวิตของคนรุ่นเก่าก่อนที่จะถูกทำลายในช่วงการปฏิวัติ คือการขอมถั่วขาม ซึ่งสื่อให้เห็นถึงวัฒนธรรม งานฝีมือช่าง และภูมิปัญญาดั้งเดิมของชาวบ้านที่พบได้ยากในยุคหลัง รวมถึงสื่อให้เห็นคุณค่าทางจิตใจระหว่างสิ่งของและผู้ใช้งาน กล่าวคือถั่วขามไม่ได้เป็นเพียงของใช้แต่ยังเป็นเหมือนสิ่งที่บันทึกเรื่องราวในอดีตของผู้ใช้งานและ

เป็นสิ่งที่มีความหมายทางจิตใจ เมื่อถ้วยชามแตกคนก็พยายามจะซ่อมแซมเหมือนการซ่อมแซมจิตใจที่แตกร้างและให้เป็นเหมือนอนุสรณ์แห่งความทรงจำ สิ่งนี้เองแสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตที่เรียบง่ายแต่เต็มไปด้วยวัฒนธรรมที่ทรงคุณค่าทั้งทางประวัติศาสตร์และจิตใจของคนรุ่นเก่า

ต่อมาในยุคของคนรุ่นใหม่หลังจากที่การปฏิวัติสิ้นสุดลงและการจากไปของเหมา เจ๋อตุง เต็ง เสี่ยวผิงได้เข้ามากำหนดนโยบายของพรรคอย่างจริงจัง ในยุคนี้ผู้คนเริ่มมีมุมมองความคิดต่อเรื่องส่วนตัวมากขึ้น ผู้คนจึงเริ่มหาความสะดวกสบายและความเจริญให้กับตัวเอง เมื่อลูกหลานโตขึ้นก็เริ่มออกไปเรียนและทำงานในเมืองเพื่อหาโอกาสที่ดีกว่า ทำให้สภาพวิถีชีวิตในชนบทเปลี่ยนไปเป็นสถานที่ของผู้สูงอายุและเด็กเล็กจนอาจจะทำให้วัฒนธรรมบางอย่างของชุมชนหายไปเพราะไม่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นสัญลักษณ์ที่สื่อให้เห็นได้ชัด คือ กี๋ทอผ้าโบราณ ซึ่งเป็นตัวแทนของวัฒนธรรมเก่าของประเทศจีน ก่อนที่จะมีเครื่องจักรเข้ามาแทนที่จนทำให้ประเทศจีนมีอุตสาหกรรมการผลิตที่ยิ่งใหญ่แม้แต่ในชนบทก็เหลือกี๋ทอผ้าเพียงแค่ตัวเดียว อีกทั้งคนที่รู้จักระบบการใช้งานก็มีน้อย แสดงให้เห็นถึงวิถีชีวิตแบบชนบทที่สูญหายไป

สำหรับด้านการแต่งกายนั้น การที่ผู้คนในชนบทดำเนินชีวิตอย่างเรียบง่ายไม่ฟุ้งเฟ้อและเห็นคุณค่าของวัฒนธรรมดั้งเดิมนี้เองจึงส่งผลต่อการแต่งกายของผู้คนโดยการแต่งกายยังคงเป็นแบบดั้งเดิมและมีลักษณะคล้ายคลึงกันทั้งรูปแบบลวดลายและสีที่เหมือนกัน คือ เสื้อลายดอกไม้สีพื้นแต่ในโอกาสพิเศษก็จะใส่เสื้อผ้าสีแดงและใหม่กว่า รวมถึงใส่กางเกงและเสื้อหนาๆกันหนาวเพื่อความสะดวกในการทำการเกษตรสำหรับรองเท้าจะเป็นรองเท้าผ้าที่ตัดเย็บเองนอกจากนี้ทรงผมของผู้หญิงก็เป็นแบบเดียวกัน คือ ไว้ผมยาวและถักเปียสองข้างแต่สำหรับบุคคลที่มาจากในเมืองจะมีการแต่งกายแบบจงชานจวง คือ ชุดแต่งกายที่ได้รับอิทธิพลเข้ามาตั้งแต่หลังการปฏิวัติซินไฮ่และหลังจากที่จีนกลายเป็นสาธารณรัฐประชาชนจีนชุดจงชานจวงก็กลายเป็นชุดเครื่องแบบทางการของผู้ชายจีนเห็นได้จากครูที่เข้ามาสอนจะแต่งกายแบบจงชานจวง

4.3.2 การศึกษา หลังจากเหมา เจ๋อตุงเข้ามาปกครองประเทศจีน เขาก็ให้ความสำคัญกับการศึกษาเป็นอย่างมากโดยเฉพาะในชนบท มีการตั้งระบบการศึกษาใหม่เพื่อเพิ่มโอกาสให้ประชาชนได้รับการศึกษามากขึ้น โดยใช้กลยุทธ์ทางการศึกษาเพื่อพัฒนากรรมกรหรือแรงงานเพื่อพัฒนาประเทศ เหมา เจ๋อตุงมองว่าการศึกษาเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่จะทำให้สังคมสามารถพัฒนาต่อไปได้ ในช่วงปี ค.ศ. 1953-1957 เกิดแผนพัฒนาเศรษฐกิจเป็นครั้งแรกทำให้เกิดระบบการศึกษาระดับประถมศึกษาและวิชาชีพครู รวมถึงมีการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานกระจายไปยังทุกภูมิภาคของประเทศ มีการส่งปัญญาชนเข้าไปให้การศึกษาในชนบทที่ห่างไกล ดังอาทิในภาพยนตร์ พ่อเป็นปัญญาชนที่ทางการส่งมาให้สอนหนังสือแก่เด็กๆในชนบท โดยในขณะนั้นจะเริ่มสอนภาษาจีนสำเนียงปักกิ่งหรือสำเนียงผู้ทรงอิทธิพล เพื่อให้ชาวบ้านสามารถอ่านออกเขียนได้และยังใช้ภาษาดังกล่าวเป็น

ภาษากลางสำหรับการเรียนการสอน ทำให้เยาวชนรุ่นหลังๆมีการศึกษาที่สูงขึ้นและมีโอกาสในการเข้าไปศึกษาในเมืองมากขึ้น

4.4 พิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ

แม้ว่าในช่วงเวลาดังกล่าวจะเป็นการปกครองแบบสังคมนิยมแต่สำหรับในชนบทที่ห่างไกลดั่งอาทิในภาพยนตร์เรื่องนี้ยังคงมีความเชื่อดั้งเดิมของจีนหลงเหลืออยู่มาก กล่าวคือชาวบ้านมีความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งเหนือธรรมชาติ อาทิ ความเชื่อเรื่องสิ่งศักดิ์สิทธิ์และผีสิง เป็นต้น ซึ่งเชื่อว่าสิ่งเหล่านี้จะนำความโชคร้ายและความโชคร้ายมาสู่หมู่บ้าน จึงควรมีการปฏิบัติที่เหมาะสม อาทิ การแบ่งแยกหน้าที่ของผู้หญิงและผู้ชาย ชาวบ้านเชื่อว่าเมื่อมีการสร้างอาคาร ผู้หญิงไม่ควรเข้าไปยุ่งวุ่นวายในบริเวณก่อสร้าง เพราะจะนำความโชคร้ายมาให้ ในขณะที่เดียวกันผู้หญิงก็มีส่วนร่วมในการทอผ้าสีแดง โดยหญิงสาวบริสุทธิ์ที่สวยที่สุดในหมู่บ้านจะต้องทอผ้าสีแดงและนำไปผูกที่คานของอาคารเพื่อเป็นสิริมงคลและความโชคร้ายซึ่งถือเป็นประเพณีอย่างหนึ่งของหมู่บ้าน จากความเชื่อนี้เองนำไปสู่พิธีกรรมที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์คือ

4.4.1 พิธีแบกศพกลับบ้าน ภาพยนตร์เรื่องนี้มีประเพณีเกี่ยวกับการแบกศพคนตายกลับบ้าน ซึ่งเดิมเป็นพิธีกรรมความเชื่อดั้งเดิมของจีน แต่เมื่อเกิดการปฏิวัติวัฒนธรรมครั้งใหญ่ในประเทศจีน และได้มีการทำลาย 4 เก้า ซึ่งรวมถึงประเพณีวัฒนธรรมเก่าแก่เกี่ยวกับความเชื่อต่างๆที่ล้าหลัง ทำให้พิธีกรรมดังกล่าวถูกทำลายไปด้วยอาทิกัน ดังนั้นทำให้พิธีกรรมที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์เป็นพิธีกรรมที่ไม่ได้มีรูปแบบเหมือนกับพิธีกรรมดั้งเดิม กล่าวคือ เดิมพิธีกรรมการพาศพกลับบ้าน "千里行屍" (ส่งศพพันลี้) มีจุดประสงค์เพื่อส่งศพของผู้ตายกลับไปยังบ้านเกิด โดยจะมีนักพรตเป็นผู้แบกศพไปส่งยังบ้านเกิดในเวลากลางคืน ระหว่างทางก็จะสั่นกระดิ่งเพื่อให้รู้ว่ากำลังมีพิธีบริเวณนั้น เพราะพิธีดังกล่าวถือเป็นสิ่งอัปมงคลต่อผู้พบเห็น ลักษณะการแบกศพก็จะมักจะแบกในท่ายืน โดยให้ศพยื่นมือสองข้างออกมาข้างหน้าแล้วตามหรือมัดไว้ด้วยไม้ไผ่ คนแบกจะมี 2 คน คืออยู่ทางด้านหน้าและด้านหลังในขณะที่รูปแบบของพิธีกรรมที่เกิดขึ้นในภาพยนตร์นั้นมีรายละเอียดบางอย่างที่เปลี่ยนแปลงไป คือ มีการนำศพใส่โลงไม้และแบกศพในท่านอนเพื่อสะดวกต่อการแบกระยะทางไกล และการแบกศพกลับบ้านในครั้งนี้ก็ไม่ได้เป็นพิธีกรรมที่เป็นสิ่งอัปมงคล แต่เป็นพิธีที่ทำด้วยความรักและความเคารพต่อผู้ตาย รวมถึงยังมีผู้คนมากมายมาเข้าร่วมพิธี

4.4.2 พิธีแต่งงาน ในอดีตประเพณีการแต่งงานของจีนถือเป็นอีกหนึ่งประเพณีที่สำคัญ มีรายละเอียดและขั้นตอนเยอะมาก แต่เมื่อเวลาผ่านไปรายละเอียดและขั้นตอนต่างๆก็ถูกลดทอนลงและแทนที่ด้วยความเชื่อใหม่ อาทิ ในยุคที่มีการปกครองโดยเหมา เจ๋อตุง ต้องมีการเคารพเหมา เจ๋อตุง และร้องเพลงสรรเสริญพรรคแทนการไหว้เทพเจ้า ในขณะที่ประเพณีการแต่งงานในชนบทนั้นจะมีขั้นตอนของพิธีน้อยกว่า ปัจจัยหนึ่งอาจจะเป็นเพราะลักษณะการใช้ชีวิตของชาวชนบทที่เรียบง่าย

ไม่เน้นความฟุ้งเฟ้อ เห็นได้จากการแต่งงานของพ่อและแม่ที่ไม่ได้กล่าวถึงพิธีต่างๆ การแต่งงานกลายเป็นเพียงการให้ความสำคัญกับความรักของคนสองคน และพร้อมที่จะอยู่ดูแลกันจนวันสุดท้ายมากกว่าการให้ความเคารพสิ่งศักดิ์สิทธิ์

นอกจากนี้จากการเล่าเรื่องราวของพ่อแม่ในอดีตยังกล่าวถึงการคลุมถุงชนซึ่งถือเป็นกฎของหมู่บ้านในช่วงเวลานั้น แต่การแต่งงานของพ่อแม่กลับเป็นการแต่งงานที่เกิดจากความรักของคนสองคนอย่างแท้จริง แสดงให้เห็นว่าภาพยนตร์เรื่องนี้ต้องการสะท้อนให้เห็นถึงการมีเสรีภาพเรื่องความรักของหนุ่มสาวมากขึ้น ดังนั้นทำให้มีฉากที่สะท้อนให้เห็นถึงการแสดงออกต่อความรักของชายหญิง อาทิ การซื้อของให้กันเพื่อเป็นสัญลักษณ์แทนความรู้สึกของคนสองคน การที่แม่เป็นแสดงออกว่าแอบรักพ่อและพยายามทำให้ความรักของตัวเองสมหวัง ซึ่งการกระทำดังกล่าวเป็นการกระทำที่ต่างจากชนบประเพณีดั้งเดิมอย่างสิ้นเชิง

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา

ในยุคที่ประเทศจีนเปลี่ยนแปลงระบบการปกครองไปสู่สังคมนิยม นำโดยเหมา เจ๋อตุง ประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงไปมากทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ โลกทัศน์ของผู้คน พิธีกรรมและความเชื่อ โดยในระยะแรกปัจจัยทางภูมิศาสตร์ของประเทศที่กว้างใหญ่ไพศาลและการเดินทางๆไปยังถิ่นทุรกันดารที่ยากลำบากในประเทศจีน ทำให้อุดมการณ์แบบสังคมนิยมที่เข้มข้นกระจุกตัวอยู่ในเขตเมือง หากแต่ในชนบทที่ห่างไกลจะเห็นการประยุกต์และปรับตัวของวิถีชีวิตดั้งเดิมแบบชาวบ้านเข้ากับแนวคิดแบบสังคมนิยมช่วงหลังการปฏิวัติวัฒนธรรม ผู้คนสามารถเดินทางไปยังพื้นที่ต่าง ๆ ของประเทศได้สะดวก แนวคิดแบบสังคมนิยมจึงส่งผลต่อคนรุ่นใหม่ que เดินทางออกไปศึกษาและทำงานนอกชนบทมากขึ้นซึ่งแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของพัฒนาการและแนวคิดสังคมนิยมที่เกิดในภาพยนตร์ในช่วงเวลาที่แตกต่างกัน

5.1 การปกครอง

การปกครองในชนบทในระยะแรกของการปกครองด้วยระบบสังคมนิยมยังไม่เปลี่ยนแปลงไปมากนัก เนื่องจากในระยะแรกพรรคจะให้ความสำคัญกับพื้นที่ปลดปล่อยมากกว่า อย่างไรก็ตามการปกครองในชนบทที่ปรากฏในภาพยนตร์ขณะนั้นก็ยังมียู๋ใหญ่บ้านหรือซุนจาง (村长) เป็นผู้ดูแลความเรียบร้อยภายในหมู่บ้านภายใต้คำสั่งโดยพรรคคอมมิวนิสต์ โดยความสัมพันธ์ระหว่างยู๋ใหญ่บ้านและลูกบ้านก็ยังคงเกื้อกูลกัน รวมถึงยังคงมีการทำงานเพื่อส่วนรวมมากกว่านึกถึงส่วนตน

5.2 เศรษฐกิจ

ในขณะนั้นทั้งประเทศเริ่มมีการจัดตั้งระบบคอมมูนทั่วทุกภูมิภาคของประเทศแต่เนื่องจากทฤษฎีในการตั้งระบบคอมมูนและวิถีชีวิตชาวบ้านแบบชนบทมีความคล้ายคลึงกันคือทรัพยากรทุกอย่างในชนบท อาทิ แหล่งน้ำเป็นต้นล้วนเป็นของส่วนรวมดังนั้นทุกคนจึงมีสิทธิเท่าเทียมกันในการใช้งานดังอาทิในภาพยนตร์ที่ทุกคนในหมู่บ้านใช้บ่อน้ำร่วมกันอีกทั้งวิถีการดำเนินชีวิตดังกล่าวถือเป็นแกนหลักของวิถีแห่งชนบททำให้ในด้านการดำเนินชีวิตทางเศรษฐกิจในชนบทไม่มีการเปลี่ยนแปลงมากนัก

5.3 โลกทัศน์และวิถีชีวิต

เมื่อประเทศจีนมีการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ในสังคม คือ การปฏิวัติวัฒนธรรม ผลของการปฏิวัติวัฒนธรรมในครั้งนั้นทำให้เกิดความแตกต่างทางความคิดระหว่างคนรุ่นเก่าและคนรุ่นใหม่ ความแตกต่างดังกล่าวนี้เห็นได้ชัดมากในสังคมชนบท กล่าวคือชีวิตของคนรุ่นเก่าในชนบทผูกติดกับพื้นที่และวัฒนธรรมดั้งเดิมมาครั้งชีวิต ทำให้เกิดความคุ้นชินมากกว่า ดังอาทิในภาพยนตร์ที่ผู้คนในหมู่บ้านส่วนใหญ่จะไม่เดินทางออกไปนอกหมู่บ้าน อีกทั้งคนรุ่นเหล่านี้ก็ไม่ได้รับการศึกษาทำให้ระบบความคิดยังไม่ถูกหล่อหลอมไปกับความคิดแบบสังคมนิยม

ในทางกลับกันในช่วงเวลาที่ประเทศจีนเกิดการเปลี่ยนแปลงครั้งยิ่งใหญ่ก็เป็นช่วงที่คนรุ่นใหม่เริ่มเป็นเยาวชนและได้รับโอกาสทางการศึกษามากยิ่งขึ้น ดังอาทิในภาพยนตร์ที่มีการสร้างโรงเรียนเพื่อสอนหนังสือให้แก่เยาวชน ทำให้ระบบความคิดความเป็นสังคมนิยมและความเป็นสมัยใหม่ได้หล่อหลอมเข้ามาในตอนนั้น รวมถึงหลังการปฏิวัติประเทศจีนก็มุ่งพัฒนาไปสู่ความเจริญมากขึ้น

ด้วยเหตุนี้จึงทำให้คน 2 รุ่นมีโลกทัศน์ต่อวิถีชีวิตที่แตกต่างกัน ในขณะที่คนรุ่นเก่ายังคงยึดติดอยู่กับวิถีปฏิบัติแบบเดิม มองว่าการปฏิบัติตามวิถีเดิมเป็นสิ่งที่คงคุณค่าทางจิตใจ แต่คนรุ่นใหม่กลับมองว่าวิถีเหล่านั้นบางครั้งก็เกินความจำเป็นและเป็นเรื่องฟุ้งเฟ้อ โลกทัศน์ที่แตกต่างกันนี้ยังส่งผลต่อวิถีชีวิตที่แตกต่างอีกด้วย กล่าวคือ ในขณะที่วิถีชีวิตแบบคนรุ่นเก่ามองส่วนรวมสำคัญกว่าส่วนตัวและมีการเกื้อกูลกันอยู่เสมอ แต่คนรุ่นใหม่กลับให้ความสำคัญกับเรื่องส่วนตัวมากกว่า ทั้งนี้เป็นเพราะการที่คนรุ่นใหม่มีความคิดต้องการหาความก้าวหน้าในชีวิตมากขึ้นดังอาทิในภาพยนตร์ที่ลูกออกไปทำธุรกิจในเมืองแทนที่จะสอนหนังสือในชนบทเหมือนพ่อ

5.4 พิธีกรรมเกี่ยวกับศาสนาและความเชื่อ

การปฏิวัติวัฒนธรรมไม่เพียงแต่ส่งผลต่อโลกทัศน์ของผู้คนต่อวิถีชีวิตเท่านั้น แต่ยังส่งผลถึงพิธีกรรมและความเชื่ออีกด้วย ในภาพยนตร์แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าในยุคแรกผู้คนยังคงมีความเชื่อเรื่องสิ่งเหนือธรรมชาติ และนำความเชื่อเหล่านั้นมีกำหนดวิถีชีวิต แต่ในยุคหลังการปฏิวัติวัฒนธรรมที่ความเชื่อ วัฒนธรรม และพิธีกรรมแบบเก่าถูกทำลายไปหมดสิ้น ทำให้พิธีกรรมที่เคยสำคัญในอดีตถูกลดทอนรายละเอียดลงไปมาก อาทิ พิธีกรรมแบกศพกลับบ้าน ถูกลดทอนรายละเอียดและปรับเปลี่ยนให้สอดคล้องกับวิถีชีวิตแบบใหม่มากขึ้น รวมถึงพิธีแต่งงานที่เริ่มมีการเปิดกว้างมากขึ้น คือ ชายหญิงสามารถเลือกคู่ครองได้เอง ทำให้พิธีแต่งงานที่เกิดขึ้นจากความรักของชายหญิงอย่างแท้จริงก็กลายเป็นพิธีกรรมที่เรียบง่ายขึ้น จึงอาจจะกล่าวได้ว่าพิธีกรรมในยุคหลังเป็นเพียงการจัดพิธีเพื่อให้บรรลุจุดประสงค์ของผู้จัดเท่านั้น

นอกจากนี้ภาพยนตร์เรื่อง The Road Home ของผู้กำกับจาง อี้หมว ยังสื่อให้เห็นถึงคุณค่าของสังคมชนบทจีนดั้งเดิม กล่าวคือแม้ว่าฉากของภาพยนตร์เรื่องนี้จะเป็นชนบทที่ห่างไกลและความ

เจริญยังเข้าไม่ถึง แต่ทุกฉากที่เล่าเรื่องการดำเนินชีวิตที่เรียบง่ายของผู้คนกลับแฝงไปด้วยเอกลักษณ์ทางวิถีชีวิต สังคม และวัฒนธรรมแบบดั้งเดิมของจีนบางส่วนที่ทรงคุณค่าก่อนที่ความเรียบง่ายเหล่านี้จะค่อย ๆ สูญหายไปหลังจากที่ประเทศจีนมุ่งพัฒนาไปสู่ความเจริญ

บรรณานุกรม

หนังสือ

- โจวจยาหรง. (2547). **ประวัติศาสตร์จีน**. แปลโดย วิไล ลิ้มถาวรานันต์ ศรีวิภาภรณ์ กุลยานนท์ และ เอกสัณห์ ชินอัครพงศ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: นานมีบุ๊คส์พับลิเคชั่นส์.
- ดำรงค์ ฐานดี. (2544). **สังคมและวัฒนธรรมจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สาขาสังคมวิทยาและมนุษยวิทยา คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง.
- ทวีป วรติลก. (2545). **เหมาเจ๋อตง ฮองเติงนักปฏิวัติ**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: มติชน.
- ทวีป วรติลก. (2551). **ประวัติศาสตร์จีน**. พิมพ์ครั้งที่ 11. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.
- ธานินทร์กรัยวิเชียร. (2518). **ลัทธิและวิธีการของคอมมิวนิสต์**. พิมพ์ครั้งที่ 5. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์กรรมแผนกทหาร.
- นารา มิเตอร์. (2554). **จีนสมัยใหม่**. แปลโดย กิตติพงศ์ สนธิสัมพันธ์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: openwolds.
- ไพศาล สุริยะวงศ์ไพศาล. (2549). **คิดแบบเอเชีย ว่าด้วยมรดกทางวัฒนธรรม**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ผู้จัดการ.
- พริ่น่า บรูมฟิลด์. (2532). **ความเชื่อชาวจีน**. แปลโดย หยกแดง. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: ยินหยาง.
- เพี้ย เสี่ยวหง. (2553). **พื้นถิ่นแผ่นดินจีน: สังคมวิทยาชนบทจีน**. แปลจาก 乡土地 (xiangtu di). แปลโดย พรชัย ตระกูลวรรณท์. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คบไฟ.
- ลูเซียน ดับเบิลยู. พาย. (2547). **จีนสามยุค**. แปลจาก China : An Introduction (Boston : little, Brown and Company). แปลโดย คณิน บุญสุวรรณ. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ
- วิทยาลัยภาษาจีนปักกิ่ง มหาวิทยาลัยครุฑน่านจิง และมหาวิทยาลัยครุฑอันฮุย. (2550). **วัฒนธรรมประเทศจีน**. แปลจาก 中国文化常识(Zhongguowenhuachangshi). พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ
- ศิริพร ดาบเพชร. (2556). **ประวัติศาสตร์จีนสมัยใหม่ จากคริสต์ศตวรรษที่ 19 ถึงปัจจุบัน**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.
- ศิริพร ดาบเพชร. (2561). **การปฏิวัติวัฒนธรรมในจีน**. พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เอมีลี อู และลาร์รี่ เอ็นเจลมันน์. (2551). **น้ำตาอ้อมมา**.แปลจาก Feather in the Storm. แปลโดย
วิภาดา กิตติโกวิท.กรุงเทพฯ: ม.ป.พ.

สารนิพนธ์และงานวิจัย

ทัศนาศ พงศ์การณกิจ. (2558). “บริบทชุมชนภายใต้สังคมกึ่งเมืองกึ่งชนบท.”วารสารวิชาการ
มหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น.

ธนิต ธนะกุลมาส. (2547). “การวิเคราะห์ภาพยนตร์ของจางอ้อโหมวในเชิงบริบททางประวัติศาสตร์
วัฒนธรรม และแนวคิดแบบอุดมคติเพื่อการยกระดับคุณภาพชีวิต”วิทยานิพนธ์ปริญญา
วารสารศาสตรมหาบัณฑิต คณะวารสารศาสตร์และสื่อสารมวลชน มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธีรชัย ลีสุพรรณานนท์ และสุรพลสุวรรร. (2551). “วิถีชีวิต วัฒนธรรม ในบริบทสังคมเมืองกับสังคม
ชนบท เมืองคุณหมิง.”วารสารวิชาการคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สถาบันเทคโนโลยีพระจอม
เกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

วารุณี ภูสนาม และห้วง หุ้ยหยิง. (2551). “การพัฒนาอย่างยั่งยืนของบ้านพักอาศัยในชนบทจีน :
กรณีศึกษาจากหมู่บ้านหลัน, มณฑลเหลียวหนิง.”วารสารสังคมกลุ่มแม่น้ำโขง.

วิริยา ขาวพัฒนวรรณ. (2555). “สงครามนานกิงสิ้นแผ่นดินไม่สิ้นเธอ(The Flowers of War) :
การจัดวางตัวเองขึ้นใหม่ของจาง อ้อโหมว.”บทความวิจัย ปรินญาอักษรศาสตร์บัณฑิต
สาขาวิชาเอเชียศึกษาคณะอักษรศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศิริพร ดาบเพชร. (2560). รายงานการวิจัยฉบับสมบูรณ์ เรื่อง แนวคิดผู้นำกับการเปลี่ยนแปลงจีน
ในสมัยปฏิวัติวัฒนธรรมและสมัยปฏิรูป.วารสารสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิวัฒ.

อลิสสา สุวรรณนที. (2558). “สถานภาพผู้หญิงในสังคมประเพณีผ่านภาพยนตร์เรื่องผู้หญิงที่สี่ซิง
โคมแดง.”รายงานวิจัย ปรินญาอักษรศาสตร์บัณฑิต สาขาเอเชียศึกษา คณะอักษรศาสตร์
มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สื่อโสตทัศนวัสดุ

จาง อ้อโหมว, ผู้กำกับ. (2543). **The Road Home** [ภาพยนตร์]. Guangxi: Columbia Pictures
Film Production Asia Presents.

สื่ออิเล็กทรอนิกส์

ฐิตาพร จบสัจจร. (2559). ระบบการศึกษาของจีน อดีต ปัจจุบัน อนาคต. เข้าถึงเมื่อ 2 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.slideshare.net/Klangpanya/ss-65000724>

หอภาพยนตร์. (2559). บันทึกสนทนาสกัดบทเรียนจากภาพยนตร์ The Road Home. เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก <https://www.youtube.com/watch?v=5s76vSAXkTc>

ASTVผู้จัดการออนไลน์.(2557). **หนีชีวิตลำเค็ญ จนเป็นผู้กำกับ “จาง อี้โหมว”**. เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/china/detail>

HOF[นามแฝง]. (2551). **มาทำความรู้จักกับจางอี้โหมว ผู้กำกับพิธีเปิดโอลิมปิกอันยิ่งใหญ่**. เข้าถึงเมื่อ 1 พฤษภาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/moviehall>

MGR Online.(2547). **ธงชาติจีน**. เข้าถึงเมื่อ 15 กุมภาพันธ์ 2562. เข้าถึงได้จาก <https://mgronline.com/china/detail/9470000079961>

Waddaw.(2550). **The Road Home ถนนสายความรักและการเดินทางของรักแท้ที่สวยงาม**. เข้าถึงเมื่อ 10 พฤษภาคม 2561. เข้าถึงได้จาก <http://oknation.nationtv.tv/blog/waddaw/2007/08/07/entry-1>

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-สกุล นางสาวลักขณา ไชยสง
วันเกิด 29 พฤษภาคม 2539
ที่อยู่ บ้านเลขที่ 305 หมู่ 7 ตำบลนาขยาด อำเภอควนขนุน จังหวัดพัทลุง 93110

ประวัติการศึกษา

พ.ศ. 2552 สำเร็จการศึกษาระดับประถมศึกษาจากโรงเรียนวัดลานแหะ จังหวัดพัทลุง
พ.ศ. 2555 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมต้นจากโรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง
พ.ศ. 2558 สำเร็จการศึกษาระดับมัธยมปลายจากโรงเรียนสตรีพัทลุง จังหวัดพัทลุง
พ.ศ. 2562 สำเร็จการศึกษาในระดับปริญญาอักษรศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเอเชียศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร วิทยาเขตพระราชวังสนามจันทร์ นครปฐม